

Sari Seppä

”HYVÄ TAVOITE, KIVINEN TIE”
NUORISOTAKUU SANOMALEHTIKIRJOITUKSISSA

Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma

2013

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

”Hyvä tavoite, kivinen tie” Nuorisotakuu sanomalehtikirjoituksissa.

Seppä Sari
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma
Syyskuu 2013
Ohjaaja: Jaakkola-Hesso, Sirpa, lehtori
Sivumäärä: 49

Asiasanat: nuoret, työttömyys, kuntoutus, identiteetti, representaatio, diskurssi

Opinnäytetyö on laadullinen representaatiotutkimus. Tutkimusaineisto koostui 74 lehtikirjoituksesta, jotka oli julkaistu ajalla 1.1. – 31.3.2013 Helsingin Sanomissa, Savon Sanomissa, Satakunnan Kansassa ja Kalevassa. Tutkimustehtävänä oli kuvata ketkä saivat kirjoituksissa puheenvuoron ja miten nuorisotakuu ja koulutustakuu ilmentyivät. Lisäksi tarkasteltiin miten kuntoutus konstruoitui kirjoituksissa ja miten nuorisotakuun piiriin kuuluvia nuoria kuvattiin kirjoituksissa sekä minkälaisia positiivisia ja identiteettejä heille annettiin. Sanomalehtikirjoituksia tutkittiin teemoittelemalla ja tekemällä sisällön analyysi.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa tarkastellaan nuorisotakuuta ja siihen sisältyvää koulutustakuuta sekä käsitteinä että eri toimijoiden näkökulmista. Kuntoutusta tarkastellaan ensisijaisesti työnhaun kontekstissa määrittävänä ilmiönä. Lisäksi teoriaosuudessa tarkastellaan nuorten työttömyyttä, ammatillisen koulutuksen merkityksellisyttä sekä nuoren identiteetin rakentumista.

Keskeisimpinä tuloksina voidaan todeta, että kirjoituksissa puheenvuoron saivat sekä viranomaistahot ja yksityiset henkilöt. Nuorisotakuuta käsittelevissä kirjoituksissa korostui nuorisotakuun toteuttamisen haasteet, kuten riittämättömät taloudelliset resurssit. Tärkeänä pidettiin yli sektorirajojen tehtävää yhteistyötä. Koulutustakuukeskustelussa keskeisenä viestinä oli huoli riittämättömistä toisen asteen opiskelupaikoista. Kirjoituksissa koettiin muun muassa, että koulutuspaikkojen leikkauksissa ei ole huomioitu maakuntien erityispiirteitä. Nuoret kuvattiin analysoiduissa kirjoituksissa aktiiviksi toimijoiksi ja subjekteiksi.

”The good objective, the rocky road” Youth Guarantee in the Finnish newspapers

Seppä, Sari

Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Rehabilitation Counselling and Planning

September 2013

Supervisor: Jaakkola-Hesso Sirpa, Senior Lecturer

Number of pages: 49

Key words: Young people, unemployment, rehabilitation, identity, representation, discourse

This degree work is a qualitative representation study. The research material consisted of 74 newspaper articles published in the Finnish newspapers Helsingin Sanomat, Savon Sanomat, Satakunnan Kansa and Kaleva during 1.1.-31.3.2013. The research task was to determine who were given the chance to voice their opinions in the articles, and to scan how the Youth Guarantee and Training Guarantee programmes were manifested. In addition to this, the study surveyed how rehabilitation was construed in the articles, and how the young people within the Youth Guarantee programme were depicted in the writings, as well as what kind of positions and identities they were given. The newspaper articles were studied by categorizing them into themes and analyzing the content.

In the theoretical part of the degree work, Youth Guarantee and the related Training Guarantee are examined both as concepts and from the perspective of the different actors. Rehabilitation is studied primarily as a phenomenon defined in the context of job searching. Moreover, the theory part will look at youth unemployment and the construction of identity among young people.

The key results of the study show that the articles gave voice both to authorities and individual people. The articles concerning the Youth Guarantee emphasized the challenges in carrying out the programme, particularly when it comes to inadequate resources. Cross-sector cooperation was seen to be crucial. In the discourse around the Training Guarantee, one of the major concerns was that the numbers of study places are cut without taking into account the special features of the different provinces. In the articles analyzed for this study, young people were described as active partners and subjects.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NUORISOTAKUU KUNTOUTUKSEN VIITEKEHYKSESSÄ.....	6
2.1 Nuorisotakuu ja koulutustakuu käsitteinä	6
2.2 Nuorisotakuun yhteiskunnalliset ulottuvuudet.....	8
2.3 Kuntoutuksen määrittely työnhakukontekstissa.....	11
2.4 Nuorten työn saatavuus ja koulutuksen vastaavuus	13
2.5 Nuoren identiteetin rakentuminen ja sen mediavaikutus	15
3 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSTEHTÄVÄ	16
4 OPINNÄYTETYÖN METODOLOGIA JA KESKEISET KÄSITTEET	17
4.1 Kvalitatiivinen representaatiotutkimus	17
4.2 Diskurssi ja diskurssianalyysi	19
4.3 Tiedotusvälineiden diskurssit.....	20
4.4 Opinnäytetyöprosessi ja aineiston kuvaus	21
4.5 Aineiston analyysi	23
4.6 Opinnäytetyön eettisyys	25
5 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	27
5.1 Äänessä presidentti, ministerit ja monet muut	27
5.2 Haasteista huolimatta lupaus nuorisotakuusta halutaan lunastaa.....	28
5.3 Koulutustakuukeskustelun kuuma ydin koulutuspaikkojen leikkaukset	32
5.4 Tuhlataan elämä ja miljoona euroa	35
5.5 Nuorten puheenvuoro.....	37
5.5.1 ”Hengailijasta tuli työnhakija”	37
5.5.2 ”Mukana, mutta silti syrjässä”	39
5.5.3 ”Takuu hämmentää nuoria”	41
6 POHDINTA	42
LÄHTEET.....	46

1 JOHDANTO

Yhteiskunnassamme ja kuntoutuksen kentillä käydään tärkeää ja ajankohtaista keskustelua huoltosuhteen heikentymisestä, eläkeiän uudelleen määrittämisestä ja työurien pidentämisestä. Nuorille luodaan paineita valmistua ammattiin mahdollisimman nopeasti ja työllistyä ammattia vastaaviin tehtäviin. Yhtä aikaa keskustellaan työvoimapulasta ja rekrytoidaan työntekijöitä ulkomailta. Mielipiteet talouden tasapainottamiseksi ja työpaikkojen luomiseksi tehtävistä toimenpiteistä vaihtelevat, mutta valtiomme ylittä johtoa myöten kaikki haluavat kantaa erityistä huolta ja vastuuta maamme nuorista. Erityisen huomion kohteena ovat ne nuoret, joilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa eikä työpaikkaa.

Hallituksemme yksi tärkeimmistä hankkeista on nuorten syrjäytymisen estäminen ja työllisyyden edistäminen. Näitä tavoitteita vauhdittamaan perustettiin syyskuussa 2011 asiantuntijatyöryhmä, minkä tehtävänä oli valmistella ensimmäiseksi ehdotukset nuorten yhteiskuntatakuun täysimääräisestä toteuttamisesta, budjettivaikutuksista sekä mahdollisista säädösmuutoksista. Nuorten yhteiskuntatakuu tuli voimaan vuoden 2013 alusta ja sillä pyritään edistämään 20 – 29-vuotiaiden nuorten työllistymistä ja koulutukseen pääsyä. Kuntien ja valtion hallinnonalat ylittävät yhteistyö on avainasemassa nuorisotakuun toteuttamisessa. Nuorisotakuussa korostetaan myös nuorten omaa aktiivisuutta. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013, 6; Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 3 - 5.)

Opinnäytetyöni paikantuu ajankohtaisuuden lisäksi kuntoutuksen mutta myös työvoima- ja koulutuspolitiikan ytimeen, nuorten kiinnittämiseen yhteiskunnan täysivaltaisiksi vaikuttajiksi ja toimijoiksi. Kuntoutus ja sen käsitteiden määrittäminen on muuttunut aikojen saatossa ja muuttuu yhä. Uskon, että yleiset yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat myös kuntoutuksen käsitteiden rakentumiseen ja sen vuoksi kuntoutusta ja siihen keskeisesti vaikuttavia ilmiöitä on hyvä tarkastella osana yhteiskunnallista keskustelua.

Opinnäytetyöni on laadullinen representaatiotutkimus, missä aineisto muodostuu sanomalehtikirjoituksista. Työni tarkoituksena on kuvata mitä nuorisotakuusta ja siihen sisältyvästä koulutustakuusta kirjoitetaan sanomalehdissä ja miten kirjoituksissa konstruutuu kuntoutuksen näkökulma. Lisäksi haen vastauksia siihen, millaisia subjektipositioita nuorisotakuun piiriin kuuluville nuorille annetaan ja kuka saa kirjoituksissa äänensä kuuluviin.

Sanomalehtikirjoituksista nousi vahvasti esiin nuorisotakuun toteutuksen haasteet. Koulutustakuukeskustelua leimasi huoli ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen supistamisesta. Kuntoutus ja nuorten ääni näyttäytyivät kirjoituksissa marginaalisesti. Nuoret, jotka saivat äänensä kuuluviin, representoitiin työttömyydestä tai koulutuspaikan puutteesta huolimatta aktiivisiksi toimijoiksi.

2 NUORISOTAKUU KUNTOUTUKSEN VIITEKEHYKSESSÄ

2.1 Nuorisotakuu ja koulutustakuu käsitteinä

Nuorten yhteiskuntatakuu käsittää nuorisotakuun, koulutustakuun sekä nuorten aikuisten osaamisohjelman. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 3.) Aikuisten osaamisohjelman olen rajannut opinnäytetyöni aineistonkeruun ja teoriaosuuden ulkopuolelle. Koska työni paikantuu nuoriso- ja koulutustakuu käsitteisiin, esitän seuraavaksi näiden käsitteiden viralliset määritelmät.

Nuorisotakuu tuli voimaan 1.1.2013. Nuorisotakuu koskee kaikkia alle 25-vuotiaita ja kaikkia 12 kuukauden sisällä valmistuneita alle 30-vuotiaita työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa olevia nuoria. Nuorisotakuun piiriin kuuluvat sekä ammatillisen koulutuksen suorittaneet että sitä vaille olevat kyseisen ikäiset nuoret työnhakijat. Terveystilalla, syntyperällä, etniseen ryhmään kuulumisella tai kansalaisuudella ei ole merkitystä nuorisotakuun piiriin kuulumisessa. Nuorisotakuu tarkoittaa, että kaikille kohderyhmään kuuluville nuorille tarjotaan kolmen kuukauden sisällä työnhaun alkamisesta toimenpide, mikä auttaa nuorta selviytymään työmarkkinoilla ja/tai auttaa nuorta löytämään työpaikan. Toimenpide tai palvelu voi olla

esimerkiksi työ-, työkokeilu- opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka, työnhakuvalmennusta, palkkatuettua työtä, starttirahaa tai ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluita. (Nuorisotakuun www-sivut 2013; TE-palveluiden www-sivut 2013; Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 3; Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 11.)

Koulutustakuu on osa nuorisotakuuta ja se tarkoittaa, että jokainen perusasteen päättänyt nuori saa koulutuspaikan lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa tai muulla tavoin. Jokaiselle nuorelle pyritään järjestämään realistinen tapa suorittaa perusasteen jälkeinen tutkinto. Koulutustakuu otetaan kokonaisuudessaan käyttöön syksyllä 2013, jolloin yhteishaun tietojärjestelmä on uudistettu. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 3; Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 4.)

Koulutustakuun toteutumiseksi nuorille varmistetaan pääsy koulutukseen sekä joustavat koulutusväylät. Ammatilliseen peruskoulutukseen opiskelijaksi ottamisen perusteita uudistetaan siten, että perusasteen päättävät nuoret ja vailla toisen asteen koulutuspaikkaa olevat nuoret ovat etusijalle koulutuspaikkoja täytettäessä. Oppilaitosta vaihtaville opiskelijoille ja aiemman tutkinnon suorittaneille kehitetään erillisiä valintoja, ammatillista lisäkoulutusta ja näyttötutkintokoulutusta. (Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 4.)

Nuorisotakuun tavoitteena on muun muassa edistää nuorten koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumista, estää nuorten työttömyyden pitkittymistä sekä tarjota nuorille tukea jo varhaisvaiheessa ehkäisemään syrjäytymiskehitystä ja ulkopuolisuutta. Nuorisotakuun toteutumisen varmistamiseksi työ- ja elinkeinotoimistossa työnhakijana olevalle nuorisotakuun piiriin kuuluvalla tehdään työllistymissuunnitelma kahden viikon aikana työnhaun alkamisesta. Siihen kirjataan ne toimenpiteet, millä työttömyyden pitkittyminen pyritään estämään. Työllistymissuunnitelmaan kirjataan myös se, jos nuori ohjataan muuhun kuin julkiseen työvoimapalveluun eli esimerkiksi kunnan sosiaali- tai terveystieteiden piiriin. Nuorisotakuu toteutuu myös tässä tapauksessa kun palvelusta on sovittu työllistymissuunnitelmassa. Työllistymissuunnitelma voidaan korvata kotoutumissuunnitelmalla kotoutumislain piirissä oleville maahanmuuttajille tai aktivointisuunnitelmalla aktivointiehtdon täyttävälle hakijalle.

(Nuorisotakuun www-sivut 2013; TE-palveluiden www-sivut 2013; Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 3.)

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta mahdollistaa tuen tarjoamisen niin sanotun aktiivointiehdon täyttävälle nuorelle jo työttömyyden varhaisvaiheessa moniammatillisena ja hallinnonalat ylittävänä yhteistyönä. Aktiivointisuunnitelmaan voidaan sisällyttää muun muassa työvoimapalveluita, työllistymismahdollisuuksia parantavia sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluita mukaan lukien kuntouttavaa työtoimintaa. Kuntouttavaa työtoimintaa voidaan järjestää esimerkiksi nuorten työpajoilla. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001 2-3§; Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 3.)

Nuorisotakuu perustuu viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja nuoren omaan aktiivisuuteen eli niin sanottuun ”public-private-people-partnership” -malliin. Nuoret itse ovat aktiivisia toimijoita ja tulevaisuutensa tekijöitä. Nuorella on velvollisuus hakea tutkintoon johtavaan, ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen kevään yhteishaussa. Tämä velvoite on voimassa myös työkokeilun tai muun palvelun aikana. Jos nuori laiminlyö tämän velvoitteen, seuraamuksena voi olla työttömyysturvain mukainen sanktio. (Nuorisotakuun www-sivut 2013; TE-palveluiden www-sivut 2013.)

2.2 Nuorisotakuun yhteiskunnalliset ulottuvuudet

Nuorisotakuun toteuttamisessa kunnat ovat keskeisessä roolissa. Nuorisotakuun toteuttamisessa tarvitaan valtion, kuntien, viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyötä. Nuorisotakuusta ei ole olemassa erillistä lakia. Nuorisotakuun toteuttamiseksi olemassa olevaan lainsäädäntöön on tehty ja tullaan tekemänä tarvittaessa muutoksia. (Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 3.)

Nuorisolain tarkoituksena on muun muassa tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä sekä edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta. Lailla pyritään myös parantamaan nuorten kasvu- ja elinoloja. Nuorisolaki velvoittaa kunnat ylläpitämään nuorten ohjaus- ja palveluverkostoa paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön suunnittelemiseksi ja toimeenpanemiseksi. Yhteistyöverkoston tulee kuulua edustus ope-

tus-, sosiaali- ja terveys-, nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua muiden viranomaisten kuten puolustushallinnon edustus. Verkoston tehtävänä on muun muassa edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta sekä suunnitella ja toteuttaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi. Lisäksi verkosto voi edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken. Verkostossa ei käsitellä yksittäisen nuoren asioita. Verkosto on esimerkki laissa edellytetystä monialaisesta nuorisotyöstä. (Nuorisolaki 72/2006, 7a §.)

Nuorisotakuun yhtenä tavoitteena on nuorisolaissa määritellyn etsivän nuorisotyön laajentuminen koko maahan. Vuonna 2012 etsivää nuorisotyötä toteutettiin 87 % maamme kunnista, eli 270 kunnassa. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa nuoria ja auttaa heitä asianmukaisten, nuoren kasvua, itsenäistymistä ja työmarkkinoille pääsyä edistävän palvelun ja tuen piiriin. Etsivä nuorisotyö on lain perusteluissa paikannettu erityisesti estämään nuorten syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Etsivä nuorisotyö perustuu ensisijaisesti nuoren itsensä antamaan tietoon ja arvioon tuen tarpeesta. Nuoren kotikunnan etsivä nuorisotyö on oikeutettu saamaan nuorten yhteystietoja muun muassa siinä tapauksessa, että nuori ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, tai jos alle 25-vuotias nuori keskeyttää opinnot ammatillisessa oppilaitoksessa tai lukiossa. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 29; Nuorisolaki 72/2006, 7c §; Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 8.)

Nuorisotakuun toteutuminen edellyttää kuntien kuntoutus-, terveys- ja sosiaalipalveluiden hyvää saatavuutta. Kuntien sosiaalipalveluiden tehtävänä on kuntalaisten sosiaalisten ongelmien ehkäisy, sosiaalisen turvallisuuden ylläpitäminen sekä ihmisten omatoimisuuden lisääminen. Terveystieteiden palveluiden tehtävänä on kuntalaisten psyykkisen ja fyysisen toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen. Terveystieteiden perustana pidetään ehkäisevää terveydenhuoltoa ja hyvin toimivia, jokaisen saatavilla olevia terveyspalveluita. Ennaltaehkäisevä työ on erityisen tärkeässä asemassa turvatessa lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia. (Stm:n www-sivut 2013; Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 10.)

Nuorten riittäviin koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palveluihin tulee kiinnittää huomiota. Kunnat ovat vastuussa perusopetusta antavien oppilaitosten kouluterveydenhuollon palveluista, mutta myös kunnan alueella sijaitsevien lukioiden, ammatillisten oppilaitosten, korkeakoulujen ja yliopistojen myös toiselta paikkakunnalta tulevien opiskelijoiden opiskelijaterveydenhuollon palveluista. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollossa tulee kiinnittää huomiota ja tunnistaa nuoren erityisen tuen tai tutkimuksen tarve mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö. Työelämään siirryttyä nuorille on turvattava riittävät työterveyshuollon palvelut. (Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 10.)

Opiskelun tai työelämän ulkopuolella oleville nuorille on niin ikään tarjottava riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Kuntien on etsittävä keinoja palveluiden ulkopuolella olevien nuorten saattamiseksi palvelujen piiriin esimerkiksi etsivän nuorisotyön kautta. Palveluiden ulkopuolelle jäävien nuorten elämäntilanteet saattavat vaikeuttaa tasapainoista aikuisuuteen kasvamista ja yhteiskuntaan kiinnittymistä. (Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 10.)

Nuoren kuntoutustarpeen kokonaisuutta arvioitaessa ja nuorisotakuuta toteuttaessa kunnalla on velvoite aktiiviseen yhteistyöhön kaikkien kuntoutuksen järjestämiseen liittyvien tahojen kanssa. Nuorisotakuun piiriin kuuluvalle nuorelle on annettava monipuolista ja ymmärrettävää tietoa kuntoutusmahdollisuuksista ja häntä on ohjattava sosiaali-, terveys-, työhallinto- tai opetusviranomaisten, Kansaneläkelaitoksen (Kela) tai muun asianmukaisen palvelun piiriin. Nuorelle tulee tehdä yksilöllinen kuntoutussuunnitelma, missä pitää ilmetä eri hallinnonalojen palvelujen yhteensovittaminen. (Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 11.)

Kelan yhtenä tehtävänä on selvittää terveydenhuollosta ohjautuvien vajaakuntoisten ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kuntoutuksen tarve. Nämä nuoret voivat olla ilman ammatillista koulutusta, koulutuksen keskeyttäneitä tai koulutettuja nuoria, joilla on terveydellisistä syistä johtuen heikentyneet työnsaantimahdollisuudet. Nämä nuoret voivat olla myös määräaikaisella tai toistaiseksi myönnetyllä kuntoutustuella eli työkyvyttömyyseläkkeellä. Nuoren kuntoutuksen tarve voi ilmetä myös Kelan työkykyneuvojan toimesta. (Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 11.)

Kelan kuntoutustoimintaa ohjaa lainsäädäntö. Kelan kuntoutuslain myöntöedellytysten täytyessä nuorelle voidaan myöntää ammatillista kuntoutusta, esimerkiksi koulutusta tai työkokeilua. Nuoren opiskelu- ja työkykyä voidaan tukea myös lääkinällisellä kuntoutuksella kuten sopeutumisvalmennus- tai kuntoutuskursseilla. Myös kuntoutuspsykoterapia on osa Kelan nuorille suuntaamaa, työkykyä parantavaa ja ylläpitävää kuntoutusta. Vajaakuntoiselle nuorelle Kela voi järjestää apuvälineitä opiskelusta ja/tai työstä suoriutumisen tueksi. Kelan tavoitteena nuorisotakuun näkökulmasta on rakentaa nuorelle yhdessä muiden toimijoiden kanssa realistinen ja oikea-aikainen työkykyä tukeva ja ylläpitävä polku kohti työllistymistä. (Kelan www-sivut 2013; Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista 566/2005 7, 8 & 11§; Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 11 – 12.)

Kela on tuonut esille nuorisotakuun toteuttamiseen liittyen lainmuutostarpeita, jotka edesauttaisivat vajaakuntoisten nuorten kuntoutuksen järjestämistä oikea-aikaisesti. Lainmuutos tarvittaisiin esimerkiksi muuttamaan ja lieventämään ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytyksiä, jotta kuntoutusta voitaisiin myöntää elämäntilanelähtöisesti ja muun muassa nuorten sosiaalisten taitojen puute huomioiden. Tällä hetkellä Kelan ammatillista kuntoutusta koskevat myöntöedellytykset on suunnattu pääosin työelämään kiinnittyneiden tai sinne pyrkivien kuntoutukseen vaikka Kelan kuntoutukseen piiriin kuuluvat erityisesti nuoret ja työelämään vakiintumattomat vajaakuntoiset. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013, 63; Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013, 12.)

2.3 Kuntoutuksen määrittely työnhakukontekstissa

Maailman terveysjärjestö WHO laajensi 1969 antamassaan määritelmässä kuntoutuksen ulottuvuuksia. Määritelmän mukaan kuntoutus on lääkinällisen, sosiaalisten, kasvatuksellisten ja ammatillisten toimenpiteiden kokonaisuus, jolla pyritään yksilön toimintakyvyn kohentamiseen parhaalle mahdolliselle tavalle. Määritelmässä työkeskeinen määritelmä laajentui yleisempään toimintakykyyn. (Järvikoski & Härkäpää 2001, 31.)

Valtioneuvoston vuonna 2002 eduskunnalle antamassa kuntoutuslonteossa kuntoutus määritellään ihmisen tai ihmisten ja ympäristön muutosprosessiksi. Tämän prosessin tavoitteena on ihmisen toimintakyvyn, itsenäisen selviytymisen, hyvinvoinnin ja työllisyyden edistäminen. Lonteossa kuntoutusta kuvataan suunnitelmalliseksi ja monialaiseksi sekä pitkäjänteiseksi toiminnaksi, millä autetaan kuntoutujaa hallitsemaan elämäntilannettaan. (Kuntoutuslonteko 2002, 3.)

Kuntoutuslonteon mukaan kuntoutujan oma osallisuus kuntoutusprosessissa on merkityksellistä. Samoin korostetaan ympäristöön vaikuttamista. Kuntoutuksen todetaan saavan yhä enemmän psykososiaalisia ja sosiaalisia ulottuvuuksia. Kuntoutuslonteon mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon, sosiaalivakuutuksen sekä työvoimahallinnon lakisääteinen kuntoutus perustuu kuntoutujalla todettuun sairauteen, vikaan, vammaan tai vajaakuntoisuuteen. Tämän lisäksi kuntoutuksen perusteeksi on alettu vähitellen hyväksyä myös työkyvyn heikkenemisen tai vakavan sosiaalisen syrjäytymisen uhka. (Kuntoutuslonteko 2002, 3.)

Suomessa työttömyyteen on liitetty sekä aktivointi että kuntoutuskäsitteitä. Aktivointilakiin (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001) on liitetty kuntoutus sekä käsitteenä että toimintatapana. Tämä mahdollisti Kelan kuntoutusrahaston varojen ohjaamisen aktivoinnin rahoittamiseen. Tämän linjauksen jälkeen vaikeudeksi nousi pitkäaikaistyöttömien työkykyisyyden tarkastelu suhteessa työhön mitä ei ollut. Kuntoutuksen kun on ajateltu liittyvän viasta, vammasta tai sairaudesta aiheutuviin työ- ja toimintakyvyn haittoihin. Kuntoutus on kuitenkin mahdollista ulottaa käsittämään myös ei-sairauden kuntoutukseen ja kuntoutumiseen. Kotiranta (2008, 21 - 22) käy tutkimuksessaan ansiokasta keskustelua työttömien aktivoinnin paradoksisista järjestelmän sijasta yksilön näkökulmasta ja pohtii työttömyyttä kuntoutuskysymyksenä.

Laajasti tarkasteltuna kuntoutusta voidaan siis määritellä ilman vika, vamma, sairaus yhteyttä. Kuntoutus voi olla yleensä ihmisen muutoksen tukemista elämän pulmatilanteissa. Työttömyyttä ja kuntoutusta tarkastellessa on hyvä pohtia Kotirannan (2008) esittämää kysymystä seuraako työttömyydestä lähtökohtaisesti vajaakuntoisuutta. Kotiranta (2008) tulee päätelmään, että kuntoutuksen ja työttömyyden tarkastelussa tulee huomioida ja määritellä kuntoutustarpeen lähtökohta sekä ihmiskäsitys. Kun kuntoutustarvetta ei määritellä yksilöllisenä ominaisuutena, vaan ihmisten sosi-

aalisen elämän ja työehtojen kautta, kuntoutuksen voi liittää työttömyyskeskusteluun eettisesti kestävästi. Tällöin kuntoutusajatteluun liittyy toiminnallinen ihmiskäsitys aktivoinnin tausta-ajatuksena. (Kotiranta 2008, 23.)

Kotiranta (2008, 23, 125) tiivistää, että aktivointia ja aktivoitumista voidaan tarkastella kuntoutuksen käsittein, jos kuntoutus määritellään yhteiskuntatieteellisen ajattelun ja sosiaalisen toiminnan teorian pohjalta. Kuntoutustermin käyttäminen aktivointikeskustelussa terveys-sairaus-vajaakuntoisuus akselilla tekee puolestaan työttömyysongelman yksilölliseksi ja henkilökohtaiseksi ongelmaksi. Työttömyyttä ei pitäisi medikaloida (lääketieteellistä) kuntoutuksen kautta. Työttömät ihmiset voivat olla luonnollisesti sairaita tai vajaatyökykyisiä, mutta käsitetasolla nämä kaksi asiaa pitäisi pitää erillään.

2.4 Nuorten työn saatavuus ja koulutuksen vastaavuus

Alle 29-vuotiaita työttömiä on noin 55 000 ja kokonaan ilman työtä ja koulutusta olevia kouluttamattomien määrä on selvitysten mukaan noin 40 000 (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013). Toukokuussa 2013 alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 32 900, mikä on 5 800 enemmän kuin edellisen vuoden toukokuussa. Alle 20-vuotiaita oli työttömänä 5 800. (Työ- ja elinkeinoministeriön tilasto 2013, 2.)

Vuosittain Suomessa jää noin 4000 peruskoulun päättävää nuorta ilman koulutuspaikkaa. Noin 25 % keskeyttää vuosittain ammatillisen koulutuksen ja 10 % lukion. Suomessa on noin 110 000 alle 29-vuotiasta pelkän perusasteen eli peruskoulun käyneitä nuoria. Näistä noin 25 000 arvioidaan olevan täysin tilastojen ulkopuolella, vailla koulutus- tai työpaikkaa. Nämä nuoret eivät ole edes työnhakijoina. Koska toisen asteen koulutuksen puute on merkittävin yksittäinen tekijä työmarkkinoilta ja yhteiskunnasta syrjäytymiseen, nämä nuoret muodostavat nuorten syrjäytyneiden niin sanotun ”kovan ytimen”. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013; Työ- ja elinkeinoministeriön tiedote 2013.)

Nuorten syrjäytymisellä on sekä inhimillisiä että kansantaloudellisia ulottuvuuksia ja seuraamuksia. Inhimillisiä kustannuksia on mahdoton määrällisesti mitata. Nuorten

jääminen koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle vaikuttaa merkittävästi muun muassa työurien pituuteen, työvoiman saatavuuteen ja huoltosuhteeseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013.)

Yksi suomalaisen hyvinvoinnin perusta on koulutuksellinen tasa-arvo. Sen toteutumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että jo varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa pystytään varmistamaan hyvät oppimisen edellytykset kaikille. Lisäksi erityistä huomiota tulee kiinnittää eri syistä tukea tarvitseviin ja syrjäytymisvaarassa olevia lapsiin ja nuoriin. Yhteiskuntamme talouden kestävyys kannalta on välttämätöntä, että mahdollisimman moni työkäinen on työssä. Koulutus- ja tutkimuspolitiikan keinot tässä tavoitteessa ovat erityisesti työurien pidentämiseen liittyvät toimet, koulutusjärjestelmän rakenteiden ja tehokkuuden parantamiseen tähtäävät toimet sekä koulutustarjonnan suuntaaminen oikein. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013, 17.)

Nuorisoikäluokkien pienetessä ja työkäisen väestön vähetessä on yhteiskuntamme haasteena turvata korkea osaamistaso ja työvoiman riittävyys aloittain ja alueittain. Opetus- ja kulttuuriministeriö linjaa tulevaisuuden tavoitteeksi koulutuksen sisältöjen ajantasaistamisen sekä oppilaitosten ja korkeakoulujen toiminnan laadun, tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamisen. Nuorisoikäluokkien pieneneminen mahdollistaa koulutusmäärien hallitun vähentämisen. Ministeriö linjaa myös opintuen kehittämisen koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta niin, että opintotuki olisi riittävä ja kannustava tuki, jolla edistetään suunnitelmallista opiskelua ja opintoaikojen lyhentämistä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013, 17 – 18.)

Ammatillista koulutusta pyritään kehittämään työelämälähtöiseksi ja elinikäistä oppimista tukevaksi tavoitellen työelämän ja yhteiskunnan hyvinvointia ja kilpailukykyä kansainvälistyvässä toimintaympäristössä. Nuorisotakuun toteutumisen kannalta on välttämätöntä, että peruskoulun päättäneillä on tosiasialliset mahdollisuudet päästä toisen asteen koulutukseen. Näin ollen aloituspaikkoja on oltava riittävästi. Nuorisotakuun toteuttamiseen suunnatulla määrärahalta (60 miljoonaa euroa) varmistetaan ammatillisen peruskoulutuksen riittävä tarjonta, kehitetään työvaltaisia toimintamalleja ja yksilöllisiä koulutusväyliä. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteet ja sähköiset hakupalvelut uudistetaan. Tutkintorakennetta ja tutkintoja pyritään selkeyttämään, kehittämään ja joustavoittamaan muun muassa niin, että

osan tutkinnoista voisi suorittaa yli tutkintorajojen. Näyttötutkintojen ja osatutkintojen suorittamista kehitetään ja joustavoitetaan myös. Tavoitteena on kuitenkin, että jokaiselle vailla ammatillista tutkintoa olevalle ensisijaiseksi tavoitteeksi asetetaan koko tutkinnon suorittaminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013, 17 – 18, 27 - 29.)

2.5 Nuoren identiteetin rakentuminen ja sen mediavaikutus

Identiteetti on minän varmuutta kuvaava tunne siitä, kuka on tai keneksi on kasvamassa. Se on minän kokonaisuus, johon sisältyy mielikuva itsestä sekä minäkäsitys. (Keltinkangas-Järvinen 2003, 112.) Kulmala (2006, 59 – 60) kuvaa tutkimuksessaan identiteetin rakentumista muuttuvana ja vuorovaikutuksessa rakentuvana sosiaalisena tapahtumana. Ihminen rakentaa omaa identiteettiään tilanteissa, joissa on mahdollisuus puhua tai kirjoittaa itsestään, mutta myös yhteyksissä, joissa itsestä kertominen ei ole suoranaisesti tarkoituksellista. Konteksti, aika sekä aikaisemmat elämäntapahtumat ja kokemukset vaikuttavat siihen, millaiseksi kertomus itsestä juuri sillä hetkellä muodostuu. Identiteettiä rakennetaan dialogeissa, jolloin keskustelukumppani voi olla konkreettinen tai kuviteltu.

Kulmala määrittää henkilökohtaisen identiteetin henkilön itse määrättyssä tilanteessa esiintuovaksi identiteetiksi. Kertoessaan itsestään ja elämästään ihminen rakentaa henkilökohtaista identiteettiään peilaten itseään suhteessa toisiin ihmisiin. Vaikka henkilökohtainen identiteetti on omaa kokemusta siitä kuka ja millainen olen, sen rakentumiseen vaikuttavat myös muut ihmiset käsityksineen. Näin ollen henkilökohtaista identiteettiä määrittää aina sosiaalinen, tiettyyn ryhmään liitettävä, sosiaalinen identiteetti. Sosiaalista identiteettiä luotaessa ihmiselle annetaan ulkoapäin tuotettuja määritelmiä, joissa ihmiseen liitetään tiettyjä ominaisuuksia ja ennakkokäsityksiä. Ulkoapäin tuotettu määritelmä on rakennusaineena henkilökohtaisessa identiteetissä. Sosiaalinen ja henkilökohtainen identiteetti vaikuttavat toisiinsa ja ovat molemmat rakentamassa kuvaa itsestä. (Kulmala 2006, 61.)

Kulmalan mukaan sosiaalinen identiteetti voi vaikuttaa eri tavoin ihmiseen ja hänen toimintaansa. Kun ihminen ottaa tai joutuu ottamaan käyttöön sosiaalisen identiteetinsä, hän liittyy johonkin yleiseen kategoriaan. Kattegoria voi olla positiivinen ja

ihmisen arvostusta korostava tai negatiivinen, alentava, ei-toivottu. Vaikka kategoriointi on inhimillistä, kielteistä kategorioinnissa on se, että jotkut kategoriat määrittelevät ihmisen kokonaisvaltaisesti. (Kulmala 2006, 62, 68.)

Erilaisten sosiaalisten vaikutusten tärkeys on henkilökohtaista ja vaihtelevaa. Ryhmillä voi olla ihmisille erilaisia merkityksiä eri elämänvaiheissa, kuten koulu- ja opiskeluaikoina. Identiteetin rakennusaineita saadaan esimerkiksi sukupuolirooleista, ammatillisista- tai harrastusryhmistä. Nämä näyttäytyvät ja rakentuvat myös median välityksellä. Esimerkiksi paikallisradio vahvistaa paikallisidentiteettiä, erikoislehdet harraste- ja alakulttuuriryhmien identiteettiä. Erilaisiin median välittämiin ihmiskohdaloihin samaistuminen ja eläytyminen voi vähentää erilaisuuden tunnetta ja identiteetin epävarmuutta. Media voi monipuolisuudessaan tarjota myös malleja ja roolikeiluja ja näin lisätä suvaitsevaisuutta muita ihmisiä kohtaan. (Mustonen 2001, 122, 124.)

Identiteetti on vanhimpia ihmisen psykologian tutkimuskohteita. Mediapsykologia tutkii median vaikutusta identiteetin rakentumisessa. Media tarjoaa monia samaistumisen mahdollisuuksia, esittelee käyttäytymistapoja, asenteita ja ideoita, joita vertailemalla identiteetti rakentuu. Median mallit voivat joko avartaa identiteettikäsitystä tai rajoittaa sitä jonkun stereotyypin suuntaan. Median mallien lisäksi fyysinen olemus, perhe, ystäväpiiri, koti- ja työpaikka muovaavat identiteettiä. Parhaimmillaan myös media voi olla avainasemassa kun yksilö vahvistaa minuuttaan sekä lisää itseyttä ja valmiuksiaan ratkaista ongelmiaan. Nuoruus on identiteettityön keskeistä ja tärkeää aikaa, mutta minäkuva tai identiteetti ei ole koskaan lopullinen tai ”valmis”. (Mustonen 2001, 116, 121.)

3 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata ja analysoida mitä nuorisotakuusta ja koulutustakuusta kirjoitetaan 1.1. – 31.3.2013 välisenä aikana Helsingin Sanomissa, Satakunnan Kansassa, Savon Sanomissa sekä sanomalehti Kalevassa ja kuka saa kirjoituksissa puheenvuoron. Tarkastelen myös miten kyseisissä kirjoituksissa kuntoutuk-

sen näkökulma esiintyy ja kuvaan sekä analysoin miten kirjoituksissa nuorisotakuun piiriin kuuluvia nuoria kuvataan ja määritellään. Etsin vastauksia myös siihen, millaisia rooleja tai identiteettejä kirjoituksissa esiintyville nuorille annetaan.

Tutkimuskysymyksiksi muodostui:

1. Ketkä saavat kirjoituksissa puheenvuoron?
2. Miten nuorisotakuu ilmentyy kirjoituksissa?
3. Miten koulutustakuu ilmentyy kirjoituksissa?
4. Miten kuntoutuksen näkökulma esiintyy kirjoituksissa?
5. Miten nuorisotakuun piiriin kuuluvia nuoria kuvataan ja määritellään ja millaisia rooleja tai identiteettejä heille annetaan kirjoituksissa?

4 OPINNÄYTETYÖN METODOLOGIA JA KESKEISET KÄSITTEET

4.1 Kvalitatiivinen representaatiotutkimus

Onnistuneen tutkimuksen lähtökohtana on tutkimuksen rakentuminen käsitteellisten ratkaisujen ja merkitystulkintojen varaan. Teoreettisten käsitteiden määrittelyn avulla tavoitetaan arkihavaintojen, konkreettisten asioiden abstrakti puoli, päästään niin sanotusti asioiden ja ilmiöiden taakse. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 146 – 147.)

Sana representaatio tulee latinan kielen sanasta *repraesentatio*, jonka kantasana on kaksi merkitystä; kuvailla mielessään, asettaa silmien eteen ja tehdä heti, toteuttaa. Sanan merkitys on vaihdellut eri kielissä ja kulttuureissa ja vasta 1400-luvulla sana sai nykymerkityksensä. Representaatiolla voidaan tarkoittaa kontekstin mukaan

esiintymistä (esim. poliittista), kuvaamista (esim. taiteellista), esittämistä (esim. kielellistä), havainnollistamista (esim. visuaalista) ja epäsuoraa, välineellistä ilmentämistä (esim. tieteen tutkimuskohteiden). (Knuutila & Lehtinen 2010, 10.)

Representaatio käsitettä voidaan tarkastella monesta näkökulmasta ja eri tieteissä on erilaisia painotuksia. Sanan merkitykset ovat melko mutkikkaita. ”Representoiminen” voi olla fyysistä edustamista (kansanedustajat edustavat kansaa eduskunnassa) tai symboloimista tai kuvaamista. Jälkimmäisen kannalta representaation voi lyhyesti määritellä ”jonkin esittämiseksi jonkinlaiseksi”. (Lehtonen 1996, 45.) ”Representaatiot ovat kohteen läsnä olevaksi tekemistä, joka tapahtuu turvautuen käytössä oleviin esittämistapoihin ja niiden sisältämiin normeihin ja konventioihin.” (Lehtonen 1996, 46). Lehtiartikkelit ja uutiset ovat tapahtumien ja kuvausten representaatioita. Toimittaja tuottaa kuvaukset jostakin tietystä näkökulmasta, sillä vaikka sanomalehdessä pyritään asioiden neutraaliin ja objektiiviseen tapaan ilmaista asioita, kielelliset valinnat ovat aina todellisuuden representaatioita. (Räsänen 2011, 22.)

Lehtosen (1996) teoksessa kielen tarkastelun lähtökohtana on ajatus kielestä laajempaan ja merkityksellisempään tekijänä kuin ihmisten välisen kommunikaation välivälineenä, ”todellisuutta” kuvaavien asioiden viestin välittäjänä. ”Kieli ei ole pelkästään väline, jota käytetään kun on tarvetta lähettää jokin sanoma vastaanottajalle, vaan se on erottaman osa ihmisenä olemista. Se syntyy kanssakäymisestä toisten ihmisten kanssa. Se on käytännöllistä ja ihmisten välistä eli intersubjektivistä tietoisuutta.” (Lehtonen 1996, 30.)

Inhimillinen todellisuus ei kuitenkaan koostu pelkästään kielestä. Vaikka jätämme mainitsematta tiettyjä asioita, ovat ne olemassa, kuten jokaisen rinnassa sykkii sydän riippumatta siitä nimeämmekö sen vai emme. Mutkikkaita ja inhimillisiä asioita on siis olemassa ilman kieltäkin, mutta niillä voi olla merkityksiä vain kielen sisällä. Ilman kielellistä merkityksellisyyttä todellisuus luultavasti koettaisiin yhdenmukaiseksi jatkumoksi. Kieli tekee todellisuudesta merkityksellistä jakamalla ja luokittelemalla todellisuutta osiin, antamalla osille muotoja ja hahmottamalla niitä. Kieltä käytettäessä asiat joista puhutaan konstruoidaan, eli merkityksellistetään. Koska kielen avulla merkityksiä luodaan aina jollakin valitulla tavalla, kieli on aina myös ha-

vaitun todellisuuden esittämistä tietynlaiseksi. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2008, 18; Lehtonen 1996, 30 – 31.)

4.2 Diskurssi ja diskurssianalyysi

Diskurssin ja diskurssianalyysin käsite on määritelty eri tieteenalilla ja eri konteksteissa hieman eri tavalla. Käsitteet voivat olla eri teoksissa rinnakkaisia tai päällekkäisiä. Usein myös metaforan käsite yhdistetään diskurssin käsitteeseen. Itse lähestyn diskurssia mahdollisimman käytännönläheisesti ja määritän sen yhteiskuntatieteiden tutkimusperinteeseen nojaten.

Diskurssilla tarkoitetaan tapaa puhua, kirjoittaa tai ajatella. Suomenkielisiä vastineita sanalle voisi olla ”puheenparsi” tai ”puhetapa”. Diskurssilla tarkoitetaan jotakin tiettyä tapaa representoida (eli esittää jonkinlaiseksi) inhimillistä todellisuutta. Diskurssi voi tarkoittaa myös viestintätilannetta, missä kielen käyttö nähdään kontekstiin ja kulttuurin sidottuna ilmiönä. Diskurssit ovat kontekstisidonnaisia mutta myös ajallisesti ja paikallisesti muuttuvia. (Lehtonen 1996, 32.)

Diskurssit voidaan ymmärtää myös vakiintuneiksi puhekäytännöiksi. Nämä käytännöt osaltaan rakentavat ja tuottavat sitä ilmiötä, jota ne kuvaavat. Diskurssit myös avartavat sosiaalista todellisuutta, sillä ne nähdään tekstuaalisina kokonaisuuksina ja olennaisena osana sosiokulttuurisia käytäntöjä, jotka ovat juurtuneet sosiaaliin ja yhteiskunnallisiin konteksteihin. (Siltaoja & Vehkaperä 2011, 209.)

Diskurssit saavat muotonsa eli konkretisoituvat puheissa ja teksteissä. Tekstejä voidaan tutkia diskursiivisina yksikköinä eli diskurssin konkretisoitumina. Tekstien merkitys ei synny irrallisina, vaan yhdessä ja vuorovaikutuksessa muiden tekstien kanssa. Merkityksiin vaikuttavat sekä tekstien tuottajat että lukijat, tulkitsijat ja aiemmat tekstit. Tämän vuoksi tekstien luonnetta voi kuvata intertekstuaalisuudeksi. (Siltaoja & Vehkaperä 2011, 210.)

Diskurssianalyysia voi kuvailla teoreettis-metodologiseksi viitekehykseksi, minkä avulla on mahdollista tutkia hyvinkin erilaisia kielen käyttöön liittyviä kysymyksiä.

Diskurssianalyysi ei ole siis yhtenäinen tai vakiintunut tutkimusmenetelmä, vaan paremminkin joukko kieltä, sen käyttöä ja yhteiskuntaa koskevia teoreettisia lähtökohtalettamuksia, jotka väljästi ohjaavat oikean suuntaisiin kysymyksenasetteluihin ja menetelmällisiin ratkaisuihin. (Jokinen ym. 2008, 17; Valtonen 1998, 96.)

Diskurssianalyysi tutkii tapaa, miten todellisuus määritellään kielen avulla ja millaisilla ilmentymillä todellisuutta määritellään. Diskurssianalyysissa tutkittavaa kohdetta, esimerkiksi organisaatiota, tarkastellaan kielen kautta rakentuvana ilmiönä ja kieli ymmärretään sosiaalisena ja yhteiskunnallisena toimintana. Diskurssianalyysi sopii monenlaisten aineistoin tutkimiseen, kuten haastatteluaineistojen, lehtiartikkeleiden ja kirjeiden. Diskurssianalyysissa tutkimusaineisto muodostuu pääasiallisesti erilaisista valmiina olevista, luonnollista tai tuotetuista tekstiaineistoista. Luonnollisella aineistolla tarkoitetaan sellaista aineistoa, mikä on olemassa tutkijan omasta toiminnasta riippumatta. Nämä ovat tyypillisimmillään kirjallisia dokumentteja kuten mediatekstejä, päiväkirjoja tai muita dokumentteja. Tuotettu aineista on puolestaan olemassa vain tutkijan intervention kautta. (Jokinen ym. 2008, 49; Siltaoja & Vehkaperä 2011, 210, 221.)

Diskurssianalyysissä keskitytään kielen moniäänisyyden tarkasteluun. Kielen vaihtelevuuden avulla tehdään erilaisia asioita ja tuotetaan erilaisia funktioita. Funktiolla tarkoitetaan kaikkia niitä seurauksia, mitä kielen käytöllä voi olla. Käsite sisältää niin tarkoitukselliset kuin huomaamattomatkin seuraukset kuin myös tilannekohtaiset ja kauaskantoisetkin seuraukset. Kielen käytön vaihtelevuutta voidaan tulkita suhteessa puheen tuottajan tukeutuviin merkitysskeemoihin sekä koko ajan muuntuviin vuorovaikutustilanteisiin, joissa funktiot tuotetaan. (Jokinen ym. 2008, 48 - 49.)

4.3 Tiedotusvälineiden diskurssit

Fairclough (1997, 50 - 53) esittää, että tiedotusvälineet ja niiden diskurssit ovat tärkeitä laajojen yhteiskunnallisten ja kulttuuristen muutosten sekä yhteiskunnan valtasuhteiden ja ideologioiden kannalta. Siltaoja ja Vehkaperä (2011, 222) viittaavat Stuart Halliin todetessaan, että mediassa ei kielen avulla pelkästään passiivisesti välitetä tai kuvata asioita, vaan myös aktiivisesti tuotetaan mielikuvia ja merkityksiä.

Kannanotot ja näkökulmat ovat valintoja ja ne tehdään aina toisten vaihtoehtojen kustannuksella. Median teksteillä on oma roolinsa ja vaikutuksensa heijastamiensa asioiden tuottamisessa ja muodostamisessa. Todellisuus perustuu aina osaltaan siihen, miten se esitetään.

Vallan ja diskurssien keskinäisten suhteen tarkastelussa valta määritellään produktiivisena, sosiaalisiin käytäntöihin kietoutuneena ilmiönä. Kiinnostuksen ydin on siinä, miten valtasuhteita tuotetaan sosiaalisissa käytännöissä eli miten jotkut tiedot saavat totuuden aseman, millaiset ovat toimijoiden väliset suhteet ja millaisiin subjektipositioihin ihmiset voivat asemoitua tai tullaan asemoiduksi. Vallan käyttöä voidaan tarkastella diskurssien välillä tai diskurssien sisällä. (Jokinen ym. 2008, 75, 86.)

Tekstejä voi tarkastella sekä fyysisenä että semioottisena materiaalina. Fyysiseltä kannalta ajateltuna tekstit ovat kommunikatiivisia artefakteja eli ihmisten tuottamia kanssakäymisen välineitä. Teksteillä on oma tuotantohistoriansa. Tietty ihmiset ovat tuottaneet ne tiettyjen historiallisten ja aineellisten ehtojen vallitessa. Nämä ehdot ulottuvat käytetystä kielestä genreihin, ajateltuun lukijakuntaan ja esimerkiksi tekstin levityskanaviin. Tekstin semioottista puolta tarkasteltaessa huomio kiinnittyy kolmeen seikkaan; tekstin materiaalisuuteen, formaalisiin suhteisiin sekä merkityksellisyyteen. Olipa teksti patsaaseen käytettyä graniittia tai pistekirjoitusta, se perustuu johonkin fyysiseen materiaaliin. Formaaliset suhteet tekstissä viittaavat siihen, että tekstit muodostavat erilaisia järjestäytyneitä yksiköitä, kuten kirjaimia, sanoja tai lauseita. Se mistä olen itse kiinnostunut, on tekstien semanttinen merkityssisältö. Tekstit viittaavat aina johonkin itsensä ulkopuolella olevaan ja ne on aina ”tuottamalla tuotettuja”. Tekstit eivät useinkaan jäljittele todellisuutta, vaan luovat todellisuutta. (Lehtonen 1996, 107 – 108.)

4.4 Opinnäytetyöprosessi ja aineiston kuvaus

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin syksyllä 2012 pohtimalla toteutusvaihtoehtoja ja tutustumalla kuntoutuksen ohjaaja (AMK) opiskelijoiden tekemiin opinnäytetöihin. Kiinnostus fokusoitui median välittämään kuvaan kuntoutuksesta. Aiheseminaarissa lokakuussa 2012 esiteltiin idea representaatiotutkimuksesta ja työ paikantui ajankoh-

taisuuden innoittamana nuorisotakuun tarkasteluun median konstruoimana ilmiönä. Tarkasteluun otettiin neljä suurta sanomalehteä ja seuranta-ajaksi valittiin nuorisotakuun voimaantuloajankohdasta lukien 3 kuukautta.

Kvalitatiivisen aineiston kokoa ja edustavuutta määritettäessä, pitää tarkastella tutkimuksen tavoitetta. Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta. Usein aineistoa kerätään kylläntymisperiaatteen avulla, mihin liittyy myös omat haasteensa. Toisaalta uskotaan, että tutkimalla yksittäistä tapausta kyllin tarkasti saadaan esille myös se, mikä koko ilmiössä on tärkeää ja mikä toistuu asiaa yleistettäessä. (Hirsjärvi ym. 2009, 181 - 182.) Opinnäytetyössä ei ollut tarkoituksena yleistää mitä nuorisotakuusta yleensä kirjoitetaan sanomalehdissä, vaan tarkoituksena oli tutkia mitä aineistonkeruuajana valituissa lehdissä ilmestyneissä lehtikirjoituksissa kirjoitettiin.

Kuten Siltaoja & Vehkaperä (2011, 222) toteaa, on aineiston valinnassa oltava selkeät kriteerit. Opinnäytetyön aineistoksi otettiin sellaiset mainittuna ajankohtana mainituissa lehdissä ilmestyneet sanomalehtikirjoitukset, missä mainittiin joku seuraavista sanoista; nuorten yhteiskuntatakuu, nuorisotakuu tai koulutustakuu. Mikäli mainintaa ei ollut, kirjoitus hyväksyttiin aineistoon, jos se viittasi tarkasti saman sanomalehden tai toisen aineistossa mukana olleen sanomalehden aikaisempaan kirjoitukseen, mikä täytti valintakriteerit. Viittaukseksi hyväksyttiin sanomalehden nimi, kirjoituksen päiväys, kirjoittaja tai kirjoituksen otsikko. Sanomalehtien viikoittain ilmestyneet liitteet olivat tutkimuksessa mukana. Tutkimuksen ulkopuolelle jäi kolmessa sanomalehdessä eri nimikkeillä ilmestyneet tekstiviestipalstat.

Aineiston kriteerit täyttävät kirjoitukset leikattiin lehdistä välittömästi lukemisen jälkeen. Kirjoituksiin merkittiin lehden nimi ja päivämäärä. Kirjoitukset lajiteltiin lehtikohtaisesti. Luettuihin sanomalehtiin merkittiin lukupäivämäärä. Aineistonkeruun päätyttyä kaikki lehdet laskettiin ja tarkistettiin päivämäärämerkinnästä, että lehti oli varmasti luettu. Tämän jälkeen sanomalehdet hävitettiin.

Aineistonkeruuajana Helsingin Sanomia ilmestyi 87 kpl, Satakunnan Kansaa, Savon Sanomia ja sanomalehti Kalevaa kutakin 88 kpl. Yhteensä lehtiä ilmestyi 351 kpl. Aineiston kriteerit täyttäviä kirjoituksia oli yhteensä 75. Yksi kirjoitus ilmestyi

samanlaisena kahdessa lehdessä. Näin ollen kokonaisaineisto oli 74 sanomalehtikirjoitusta. Helsingin Sanomissa oli 23 kirjoitusta, sanomalehti Kalevassa 30 kirjoitusta, Savon Sanomissa 11 kirjoitusta ja Satakunnan Kansassa 11 kirjoitusta. Yhdeksässä lehdessä oli useampi kuin yksi kirjoitus. Aineisto on kokonaisuus, eikä aineiston analyysissä oteta kantaa siihen, missä lehdessä mikäkin kirjoitus julkaistiin eikä verrata poikkesivatko kirjoitukset sanomalehtikohtaisesti. Aineistoa voisi luokitella myös kirjoituksen näkökulman, juttutyypin tai koon mukaan. Lisäksi voisi tarkastella missä lehden osassa kirjoitus julkaistiin. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin näillä luokitteluilla ei olisi kuitenkaan saatu vastauksia, joten tämäntyyppinen luokittelu jätettiin tekemättä.

4.5 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi oli pitkä prosessi. Analyysiä tehtiin jo aineistonkeruuvaiheessa, sillä kirjoituksia lukiessa tuli luonnollisesti tarkasteltua tekstejä jo tutkimuskysymysten näkökulmasta ja huomioitua muun muassa kuka saa kirjoituksissa puheenvuoron ja mistä asiasisällöistä kirjoituksissa puhutaan. Hirsjärvi ym. (2009, 223) pitää tällaista prosessien päällekkäisyyttä tyypillisenä kvalitatiiviselle tutkimukselle. Aineiston systemaattinen analysointi aloitettiin välittömästi aineiston keruun päätyttyä. Aineisto luettiin systemaattisesti ja huolellisesti läpi muutamia kertoja ja kirjoituksiin tehtiin alleviivauksia ja merkintöjä.

Laadullisen, ymmärtämiseen pyrkivän tutkimuksen analyysimenetelmiä on runsaasti. Analyysimenetelmiä valitessasi pitää tarkastella tutkimuskysymyksiä ja tavoitteita. Analyysimenetelmäksi valitaan se, mikä tuo parhaiten vastaukset tutkimusongelmaan tai kysymyksiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 224.) Tutkimuskysymykseen numero yksi saatiin vastaukset kirjoittamalla ylös jokaisen kirjoituksen kirjoittaja tai puheenvuoron saanut henkilö. Oma lista tehtiin 23 aineistoon sisältyvästä mielipidekirjoituksesta. Listauksen jälkeen kirjoittajat ja puheenvuoron saaneet ryhmiteltiin ja kategorioitiin. Tulokset esitetään kappaleessa 5.1.

Tutkimuskysymyksiin 2 - 4 haettiin vastauksia teemoittelemalla kirjoitukset ja tekemällä sisällön analyysi teemoille. Tulokset esitellään luvuissa 5.2 – 5.4. Teemoittelu

tehtiin lukemalla, tutkimalla ja ryhmittelemällä kirjoituksia. Koko aineistosta nousi ensin esille kaksi teemaa. Toinen teema käsitteli nuorisotakuun haasteita ja toinen koulutuspaikkatarjonnan riittämättömyyttä. Teemoittelun edetessä aineisosta nousi esille pelkästään taloudellisesta orientaatiosta kirjoitetut nuorisotakuuta koskevat kirjoitukset. Myös omana pienenä ryhmänä nousi esille lähinnä syrjäytymiskeskusteluun ja kuntoutuspsykoterapiaan paikantuva teema, mikä nimettiin tässä vaiheessa kuntoutuksen teemaksi. Yksittäisenä kirjoituksena oli eräs työpaikkailmoitus.

Teemoittelu eteni siten, että otettiin viisi eriväristä paperia, joihin kirjoitettiin seuraavat otsikot; 1) ”nuorisotakuu ja soveltamisvaikeus”, 2) ”koulutustakuu ja muutokset”, 3) ”talous- ja työllisyysnäkökulma”, 4) ”kuntoutus” ja 5) ”joku muu”. Jokaiseen kirjoitukseen liimattiin yksi tai useampi kirjoituksen sisältöä vastaava otsikko. Tällä tavalla aineisto saatiin jaettu kuuteen teemaan. Viisi teemaa muodostui edellä mainittujen otsikoiden mukaan ja kuudennen teeman kirjoituksissa oli kaksi tarrapaperia; ”nuorisotakuu ja soveltamisvaikeus” ja ”koulutustakuu ja muutokset” eli kirjoitukset sisälsivät 1 ja 2 otsikot. Näin aineisto oli jaettu teemoihin sisällön analyysia varten. Tarkastelun ulkopuolelle päätettiin jättää ne kirjoitukset mitkä käsittelivät nuorisotakuuta selvästi pelkästään talouden / lukujen näkökulmasta. Samoin tarkastelun ulkopuolelle jätettiin työpaikkailmoitus ja uuden valtuutetun ensimmäistä kaupunginhallituksen kokousta käsittelevä juttu.

Sisällönanalyysi soveltuu monenlaiseen laadulliseen tutkimukseen. Se voidaan ymmärtää väljänä metodisena viitekehysenä ja se mahdollistaa aineiston tarkastelun monipuolisesti. Sisällönanalyysin tavoitteena on järjestää aineisto aluksi tiiviiseen muotoon kadottamatta aineistoon sisältyvää informaatiota. Aineiston pelkistäminen ja tiivistäminen on välttämätöntä, sillä aineisto sellaisenaan voi olla hajanaista. Tiivistetystä aineistosta pyritään luomaan mielekäs, selkeä ja yhtenäistä informaatiota sisältävä kokonaisuus. (Puusa 2011, 120 – 123.)

Seuraavaksi valittiin tarkasteluun koko aineistosta kirjoitukset, missä nuoria oli haastateltu tai nuoret esiintyivät kirjoituksissa omilla kommentillaan. (Mielipidekirjoitukset jäivät ulkopuolelle tässä tarkastelussa.) Tällaisia kirjoituksia oli yhdeksän kappaletta. Näistä kolmessa kirjoituksessa nuoret oli valokuvattu ja heidän lyhyet kommentit olivat vain kuvatekstissä. Varsinaisessa tekstissä ei tullut esille nuorten

näkökulma. Kahdessa kirjoituksessa nuorilta oli kysytty 1 – 3 kysymystä, heidät oli valokuvattu ja vastaukset olivat kuvan alla. Näistä toinen juttu käsitteli kesätöiden hakemista ja toinen koulutuspaikan hakemista ja valintakriteereitä. Varsinaisissa teksteissä nuorten ääni ei tullut esille. Yhdessä kirjoituksessa oli valokuvattu ja haastateltu kahta lukio-opiskelijaa opiskelumotivaatiosta ja siitä, oliko lukiossa sellaisia opiskelijoita, joiden paikka olisi jossain muualla. Jäljelle jäävissä kolmessa kirjoituksessa nuoret saivat ”aidosti” puheenvuoron. Tutkimuskysymykseen numero viisi saatiin vastaukset analysoimalla nämä kolme sanomalehtikirjoitusta. Tulokset esitetään luvussa 5.5.

Tästä rajatusta aineistosta, kolmesta kirjoituksesta, tutkittiin diskurssianalyysin menetelmällä aineistossa käytettyjä ilmaisutapoja, representaatioita, tekstissä esiintyviä identiteettejä, eli sitä, millaisia rooleja teksteissä esiintyville henkilöille annettiin. Lisäksi tutkittiin ovatko henkilöt subjektin vai objektin asemassa. Nämä kolme analysoitua kirjoitusta olivat selkeitä uutisia. Uutisen tehtävänä on välittää tieto lyhyesti, selkeästi ja tehokkaasti. Uutinen noudattaa sanomalehden diskurssikäytäntöä; niissä kerrotaan uutta tietoa uutisen muodossa ja ne kohdistettu sanomalehden lukijoille. Kirjoitusten alkuun on sijoitettu uutiskärjet ja otsikoiden alle tiivistykset aiheesta eli ingressit (otsikon alle sijoitetut lyhyet johdantovirkkeet). (Räsänen 2011, 40.)

Koko aineistossa ei ollut yhtään reportaasia. Olisi ollut mielenkiintoista tutkia reportaasin diskursseja, koska reportaasi eroaa uutisesta luonteeltaan paljon. Reportaasi on uutista laajempi ja pitempi, usein kuvin varustettu, tietoa ja tunnelmaa välittävä sanomalehtikirjoitus. Reportaasissa toimittajan on mahdollista antaa paljon palstatilaa haastateltavan kokemuksille ja mielipiteille sekä omille havainnoille. (Räsänen 2011, 47 – 48.)

4.6 Opinnäytetyön eettisyys

Eettisesti kestävässä tutkimuksessa tutkija on arvioinut ja punninnut tietoisesti tutkimusprosessinsa eri vaiheiden ratkaisujen kestävyys. Eettisyys sisältyy kaikkiin tutkimusprosessin vaiheisiin. Eettisyys eriytyy lisäksi moniin näkökulmiin. Pohjola (2007) pitää tutkimuksen eettisyyden tarkastelussa lähtökohtana tiedon intressin

etiikka. Se sisältää aiheen valinnan, rajaukset ja tutkimuskysymysten asettamisen. Tiedonhankintavaiheessa eettinen tarkastelu kohdistetaan aineiston hankkimisen toteuttamiseen eri vaiheineen. Kolmannessa vaiheessa tarkastellaan tiedon tulkitsemisen etiikkaa. Tässä vaiheessa eettisen tarkastelun kohteeksi joutuvat aineiston analyysivalinnat, analyysin toteuttaminen, tulosten tulkitseminen ja tulosten esittäminen. (Pohjola 2007, 11 – 12.)

Olen huomionnut tutkimuseettiset kysymykset koko opinnäytetyöprosessin ajan. Mielestäni olen perustellut aiheeni valinnan ajankohtaisuudella ja kuntoutuksen viitekehkeyteen paikantuvana teemana asianmukaisesti. Mielestäni aineiston rajausta on niin ikään perusteltu hyvin. Halusin aineiston edustavan yleisesti sanomalehtikirjoittelua, joten valitsin mukaan neljä eri alueella esiintyvää, paikallisesti suurta sanomalehteä. Tutkimuskysymysten asettamisessa minua on johdattanut oma mielenkiintoni. Mielestäni tutkimuskysymykset ovat perustelluja ja tuottavat toivottua tietoa. Aineisto koostuu julkisista lehtikirjoituksista ja olen ilmoittanut aineiston keruussa mukana olleiden sanomalehtien päätoimittajille tutkimuksestani. Julkisen sanan tutkimiseen ei tarvita tutkimuslupaa. Eettisiä kysymyksiä olen pohtinut myös tehdessäni aineiston analyysiä ja esittäessäni tuloksia ja johtopäätöksiä.

Varsinaisen tutkimusprosessin eettisen tarkastelun lisäksi voidaan pohtia tiedon julkistamisen etiikkaa sekä ja tuloksena saadun tiedon käyttämisen etiikka. Pohdinnassa tutkija voi kysyä muun muassa kenelle, mistä lähtökohdista, mitä varten ja kenen hyödyksi tietoa tuotetaan. Tutkimuksen merkityksellisyyttä pohdittaessa tulee kiinnittää huomiota tutkimuksen yhteiskunnalliseen tehtävään, eli tiedon tuottamiseen ja tutkimuksen tavoitteisiin. Tutkimuksen tavoitteiden esitystavasta riippumatta tutkimuksen tuottavat uusia näkökulmia, jäsennystapoja ja asiayhteyksiä. Tutkimus siis tuottaa uutta tietoa, mutta myös aina saa aikaa seurauksia, muuttaa käsityksiä ja vaikuttaa. (Pohjola 2007, 12, 24.)

5 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Äänessä presidentti, ministerit ja monet muut

Aineistossa oli mielipidekirjoituksia yhteensä 23 kappaletta. Niitä oli laatinut yhteensä 30 eri kirjoittajaa. Osassa kirjoituksissa oli kaksi tai kolme kirjoittajaa. Kaksi kirjoitusta oli ilmeisesti saman yksityishenkilön laatimia. Kolme mielipidekirjoitusta julkaistiin poikkeuksellisesti nimimerkillä. Nämä kolme kirjoitusta koskivat Kelan kuntoutuspsykoterapian myöntämistä ja ne linkittyivät toisiinsa. Mielipidekirjoituksia oli laatinut muun muassa yksityishenkilöt, kansanedustajat, nuorisotoimen työntekijät, projektityöntekijät, toiminnanjohtajat ja opiskelijat. Mielipidekirjoituksissa oli muun muassa puolueiden nuoriso-osastojen edustajia, mutta yhdestäkään mielipidekirjoituksesta ei tullut esille, oliko kirjoittaja nuorisotakuun piiriin kuuluva. Sen sijaan yksi isä kirjoitti nuorisotakuun piiriin kuuluvan tyttärensä työnsaantiyrityksistä.

Muissa kuin mielipidekirjoituksissa äänensä sai kuuluviin yhteensä 95 henkilöä, joista viisi henkilöä useammin kuin kerran. Nämä useammin kuin kerran puheenvuoron saaneet olivat presidentti Niinistö, työministeri Ihalainen, Kelan tutkimusprofessori Hiilamo, Satakunnan TE-toimiston johtaja Lehtonen ja opetusministeri Gustafsson. Opetusministeri oli eniten äänessä, yhteensä viisi kertaa. Kirjoituksissa haastateltiin muun muassa valtion virkamiehiä ja ministeriön edustajia, maakunta ja kuntatason päättäjiä ja virkamiehiä, ammattiliittojen ja -järjestöjen edustajia, oppilaitosten edustajia, opiskelijajärjestöjen edustajia, opiskelijoita, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimen työntekijöitä.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että pelkästään puheenvuoron saaneiden listaa tarkastellessa nuorisotakuun niin sanottu ”public – private - people - partnership” -malli konstruoituu. Puheenvuorot saivat niin nuoret, kuntien ja valtion päättäjät kuten myös elinkeinoelämän vaikuttajat ja ”tavalliset kansalaiset” mielipidekirjoituksiinsa. Äänen sai useita kertoja presidentti Niinistö ja monet hallituspuolueen edustajat ja kansanedustajat. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että nuorisotakuu, hallituksen

kärkihanke, on tällä hetkellä kiinnostava ja tärkeä asia yhteiskunnassamme ja siitä keskustelu on moniäänistä.

5.2 Haasteista huolimatta lupaus nuorisotakuusta halutaan lunastaa

Aineiston perusteella nuorisotakuun toteutuminen nähtiin haasteena. Useissa kirjoituksissa todettiin nuorisotakuun tarkoituksen ja tavoitteiden olevan tärkeitä, mutta tavoitteisiin pääsy koettiin haastavaksi, jopa mahdottomaksi. Haasteita koettiin monella osa-alueella. Esiin nousi muun muassa riittämättömät taloudelliset ja työvoimapolitiittiset resurssit sekä palveluiden puute tai niiden kohtaamattomuus.

”Ei ole riittävästi työnohjaajia, jotka voisivat ottaa nuoret hoitaakseen. Resursseja ei riitä työnohjaajien palkkoihin eikä nuorille maksettaviin korvauksiin. Nuorten työpajat toimivat täpötäysinä jo nykyisin.”
(Satakunnan Kansa 9.1.13)

”Vaikka me kuinka tehdään etsivää työtä ja ohjausta, se ei ratkea, jos ohjaajilla ei ole paikkoja jonne ohjata.” (HS 20.1.13)

”Helsingin siunaus on se, että on valtavat määrät palveluita, hankkeita ja projekteja. Kirous on se, että kun niitä on niin paljon, ne eivät toimikaan yhteen nuorten hyväksi.” (HS 12.1.13)

”Meille pääsee vain jonottamalla, meillä ei ole paikkoja, ei ole resursseja, et ole meidän asiakkaamme, kriteerisi eivät täyty, ensi syksynä sitten, ei ole sellaista palvelua, tämä on vain työsuhteessa oleville, meillä on sähköinen asiointi, valmiutesi eivät riitä, haku aika on tulossa... Tavallaan tällekin voisi nauraa.” (Satakunnan Kansa 12.3.13)

Kirjoituksissa tärkeänä pidettiin yli sektorirajojen tehtävää työtä nuorisotakuun toteutumiseksi. Nykyistä pirstaloitunutta järjestelmää arvosteltiin.

”Tarvitaan rohkeutta, valmiutta ja taitoa tehdä työtä nuorten parissa palvelujen – nuorisotyö, sosiaalityö, koulut – sektorirajat ylittäen. (Kaleva 9.1.13)

”Järjestelmän joustavuutta on lisättävä. On oltava vaihtoehtoisia reittejä. Hilpisen (Startti-pajan vetäjä) mielestä purkamatta nykykäytäntöjä ei saada syntymään uutta. Järjestelmät ja sektoriajattelu ovat toimimattomia. Jotta nuorisotakuu onnistuisi, sektorit pitää romuttaa. Järjestelmä katsoo toisaalle. Työvoimahallinnossa voidaan sanoa, että segmentistä toiseen ei pompita, vaikka se olisi keino auttaa nuoria.” (Savon Sanomat 13.2.13)

”Nuorten yhteiskuntatakuun toteutuminen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy vaativat palvelujärjestelmältä ja päätöksentekijöiltä venymistä ja uudenlaista ajattelua.” (HS 3.3.13)

Kritiikki kohdistui myös työvoimahallinnon toimenpiteiden uudistamiseen. Keskustelua käytiin erityisesti siitä, että ohjauskäytännöt työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin, erityisesti nuorten työpajoille, ovat epäselviä ja toimenpiteen aikana maksettavat tuet eriarvoistavat nuoria.

”Samaan aikaan nuorisotakuun kanssa tuli voimaan laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta. Laki ja sen tiukaksi viritetty tulkintaohje asettavat vakavia esteitä nuorisotakuun toteuttamiselle.” (HS 19.1.13)

”Eniten huolestuttavinta on tiukka työkokeilun tulkinta. Jos työpajapaikat ovat työkokeilujen tulkinnan varassa, ne jäävät ensin tyhjilleen, sitten niiden rahoituspohja murenee ja kohta niitä ei enää ole.” (HS 3.3.13)

”Uudistuksen ansiosta ammattiin opiskelleet työttömät nuoret työllistetään jatkossa palkkatuella ja ylioppilaat tai peruskoulun päättäneet työmarkkinatuella. Tämä tarkoittaa sitä, että samalla pajalla

toimii samoissa tehtävissä yhtä suurella työpanoksella nuoria kahdella ei palkkatasolla.” (Kaleva 19.2.13)

Nuorisotakuutyöryhmän puheenjohtaja työ- ja elinkeinoministeriöstä vastasi kirjoituksessaan tähän kritiikkiin seuraavasti:

”Työmarkkinatoimet (työharjoittelu, työelämävalmennus ja työkokeilu työpaikalla) yhdistettiin vuoden 2013 alussa yhdeksi palveluksi, työkokeiluksi. Työkokeilua voidaan käyttää selkiyttämään nuoren ammatinvalinta- ja uravaihtoehtoja sekä tukemaan paluuta työmarkkinoille.” (HS 19.3.13)

”Nuori voidaan ohjata työkokeiluun myös työpajalle. Edellytys on, että hän voi työpajalla käytännössä kokeilla sen ammatin tai ammattialan mukaisia töitä, jotka häntä kiinnostavat ja joihin hän haluaisi kouluttautua.” (HS 19.3.13)

Kritiikistä huolimatta kirjoituksissa nousi esille toiveikkuuden ja toivon näkökulmat. Hyvänä pidettiin sitä, että nuorisotakuun myötä nuorisotyöttömyydestä ja nuorten yhteiskunnallisesta asemasta puhutaan paljon. Kirjoituksissa tuli esille myös koko yhteiskunnan vastuu nuorisotakuun toteutumisesta.

”Hallituksen yhdeksi pääasiakseen markkinoiman nuorisotakuun toteuttaminen on otettu tosissaan ainakin rakennusosalalla.” (Kaleva 31.1.13)

”Vaikka nuorisotakuun vetovastuu on työhallinnolla, vaatii yhteistyö myös kuntien jämerää otetta asiaan.” (Satakunnan Kansa 25.2.13)

”Oleellista on toimia ja tehdä yhteistyötä mieluummin ajatuksella ”varttia vaille” kuin ”vartin yli.” (Satakunnan Kansa 12.3.13)

”Kaikille niille, jotka haluavat auttaa syrjäytyneitä nuoria, on olemassa kaksi mahdollisuutta. Ensinnäkin on syytä kysyä asiantuntijoilta, mitä

voin tehdä. Toinen mahdollisuus on tarjota työpaikka. Niillekin, jotka ovat työssään jo kerran mokanneet.” (Satakunnan Kansa 25.3.13)

”TE-toimiston lupaus: Nyt muuttuu nuorten kohtelu. Nuorten yhteiskuntatakuu pitää huolen siitä että TE-toimisto laittaa tänä vuonna paljon käsipareja nuorten työllistymiseen ja koulutukseen.” (Satakunnan Kansa 24.1.13)

”Pohjois-Savossa on käynnistymässä uusia toimia nuorten syrjäytymisen estämiseksi. Olisi äärimmäisen tärkeätä, että kaikki kunnat sekä mahdollisimman moni yritys olisi talkoissa mukana. Ilman kansanliikkeen eetosta nuorisotakuu ei käytännössä toteudu.” (Savon Sanomat 19.1.13)

”En hyväksy sitä, että nuorten syrjäytymiselle tai pahoinvoinnille ei voisi tehdä mitään.” (HS 29.1.13)

”Hallitukselta yrityksille 700 euron sanssiraha, presidentti Niinistö tukee yhteiskuntatakuuta.” (Kaleva 30.1.13)

”Tänään olen (presidentti Niinistö) halunnut olla hallituksen tukena nuorisotakuussa – tukena niin että yritetään saada mahdollisimman laajat yhteiskuntaryhmät asian taakse.” (HS 30.1.13)

Johtopäätöksenä nuorisotakuuta ja sen soveltamishaasteista koskevasta kirjoittelusta voidaan todeta, että kirjoitukset ilmentävät sitä todellisuutta, mihin nuorisotakuuta toteuttavat työntekijät törmäävät kentällä. Nuorisotakuun haasteet on tiedostettu monella tasolla. Kritiikkiä esittivät niin kansanedustajat kuin työpajojen työntekijätkin. Sanomalehtikirjoitusten konstruoima käsitys nuorisotakuusta oli melko negatiivinen. Sanomalehtien lukijakunnassa voi olla nuorisotakuun piiriin kuuluvia nuoria ja sitä toteuttavia ammattilaisia. Negatiiviset kirjoitukset voivat viedä toivon nuorelta mutta myös vähentää ammattilaisten työmotivaatiota. Parhaassa tapauksessa toivon pilkahdukset ja yhteinen halu lunastaa nuorisotakuun lupaus voi kannustaa lukijaa ja nostattaa ”me onnistumme -henkeä” työpaikoilla.

5.3 Koulutustakuukeskustelun kuuma ydin koulutuspaikkojen leikkaukset

Lehtikirjoitusten perusteella oltiin erityisen huolestuneita koulutustakuun toteutumisesta ammatillisen koulutuksen aloituspaikkaleikkausten vuoksi. Huolestuneita oltiin siitä, ettei kaikille perusopetuksen päättäneille ole tarjolla koulutuspaikkaa. Perusasteen päättäneille nuorille on yhteishaussa luvassa huomattava lisäpistepotti ensimmäiseen ammatilliseen koulutukseen pyrittäessä syksyn 2013 yhteishausta alkaen. Tämä aiheutti spekulointia siitä, että kannattaako heti perusasteen jälkeen hakea alalle, josta ei ole ihan varma. Toiseen oppilaitokseen pääseminen on seuraavana vuonna haastavampaa, kun on jo koulutuspaikka, sillä myös tuolloin perusasteen päättävät nuoret ovat etulyöntiasemassa.

”Tuoreille tulokkaille ja ensimmäistä paikkaansa hakeville raivataan tilaa ammattikouluista antamalla heille runsaasti lisäpisteitä ja ajamalla jo ammatillisen tai korkeakoulututkinnon omaavat yhteishausta erillishaakuun.” (Kaleva 25.2.13)

”...kannattaako nyt ylipäänsä ottaa vastaan epämieluisen paikka, jos siitä vuoden päästä jo rangaistaan.” (Kaleva 25.2.13.)

”Tämän päivän nuoret joutuvat tekemään uravalintansa kannalta suuria päätöksiä varhaisessa vaiheessa, jos peruskoulun viimeisellä luokalla. Harva osaa tuolloin ajatella, mitä oikeasti haluaa tehdä isona. Tärkeinä on, ettei nuori joudu valitsemaan jotain sellaista, minkä jo valintaa tehdessään tietää olevan väärä ratkaisu.” (Kaleva 10.1.13)

”Tämä tekee opintojen keskeyttämisestä entistä pahemman ongelman ja asettaa paineita opintojen ohjaukselle, jotta nuoret löytävät ensi yrityksellä oman alansa.” (Satakunnan Kansan 9.1.13)

Keskustelua ja huolta herätti myös se, että toisen asteen koulutuspaikkojen karsiuduttua, nuoret hakevat lukioon, vaikka eivät sinne haluaisi.

”Ammatillisten paikkojen karsiminen voi luoda painetta lykätä takuun piirissä olevia nuoria lukioon, sillä niiden aloituspaikkamääristä päättävät kunnat itse.” (Kaleva 9.1.13)

”Ammattikouluun hakeutujan profiili muuttuu. Entiset hyvät ammattikouluun menijät, seiskan pojat, eivät pääse edes opiskelemaan” (Kaleva 28.3.13)

Huolta herätti myös se, ettei koulutuspaikkojen leikkauksissa ole huomioitu maakuntien erityispiirteitä. Nuorten pelättiin muuttavan opiskelupaikkojen perässä kasvukeskuksiin. Koulutuksen ja työelämän yhteensovittamista ja alueellisen elinkeinoelämän huomioimista pidettiin tärkeänä.

”Takuuseen sitoutunut hallitus leikkaa ammatillisesta koulutuksesta neljänneksen ja kohdistaa leikkaukset maakuntiin, joissa ikärakenteen puolesta nuoria ammattiosajia tarvittaisiin.” (Savon Sanomat 5.2.13)

”Myös elinkeinoelämä ja työelämän tarpeet täytyy ottaa huomioon. Erityisen huolestuttavana hän (Ely-keskuksen ylijohtaja) pitää kehitystä, jossa koulutuspaikat valuisivat maakunnista etelään. Ei ole realistista, että nuoret palaavat takaisin tänne, jos he menevät etelään opiskelemaan. Ei tässä ole mitään järkeä.” (Savon Sanomat 20.2.13)

”Koulutusleikkaukset ovat kova isku alueemme nuorille niin myös alueemme elinvoimalle. Mistä tulevat pohjoispohjalaiset yrittäjät? Entä mistä pohjoispohjalaiset yritykset löytävät työntekijänsä, jos alueen kouluista valmistuu tulevaisuudessa yhä vähemmän eri alojen ammattilaisia?” (Kaleva 2.1.13)

”Eniten paikkoja vähenisi yhä Itä- ja Pohjois-Suomesta, kun lisää niitä tulisi Uudellemaalle. On tietysti oikein, että Uusimaa, Helsinki, Turku ja Pirkanmaa saavat lisäpaikkoja, jotta heidän nuorensa eivät jää rannalle, mutta se ei lohdata meitä Oulussa.” (Kaleva 29.3.13)

Kun muualla Suomessa oltiin huolestuneita koulutuspaikkojen leikkaamisesta, Helsingissä oltiin huolestuneita siitä, että tilanpuute estää koulutustakuun toteutumisen. Helsinki on saamassa lisää aloituspaikkoja ja ongelmaksi muodostuvat riittämättömät opetustilat.

”Opetusvirasto pelkää nyt, että paikkoja ei voida aloittaa, ellei ammattikoulutukseen löydy tarpeeksi tiloja ja opetuksen tarvitsemia laitteita.” (HS 14.3.13)

”Siitä ei voida lähteä, että uudet opiskelijat tungetaan vain samaan tilaan jo olemassa olevien kanssa” (HS 14.3.13)

Opetusministeriö vastaa koulutuspaikkaleikkausten herättämään huoleen muun muassa korostamalla nuorten aikuisten osaamisohjelmaa ja oppisopimuskoulutuksen lisäämistä.

”Ikäluokat supistuvat vuoteen 2016 mennessä. Aloituspaikkoja ollaan vähentämässä vähemmän kuin ikäluokka pienenee. Nuorten aikuisten osaamisohjelmalla käännetään tätä kymmenien vuosien aikana syntynyttä ongelmaa. Sitä, että meillä on yli 100 000 aikuista ilman tutkintoa. Ongelmaa ei korjata yhdessä tai kahdessa vuodessa. (Kaleva 20.2.13)

Johtopäätöksenä koulutustakuuta koskevasta kirjoittelusta voi todeta, että se sai yllättävän ison roolin kirjoituksissa. Aineiston keruun ajalle sijoittunut yhteishaku ammatillisiin oppilaitoksiin ja tulevat koulutusten aloituspaikkaleikkaukset luonnollisesti vauhdittivat keskustelua. Kirjoittelusta voi todeta, että koulutuspaikkaleikkaukset koskevat useita nuoria ja tekee nuorisotakuun toteuttamisen erityisen haasteelliseksi nimenomaan peruskoulun päättävien osalta. Nuorille hämmennystä voi aiheuttaa kirjoituksissa esitetyt spekuloinnit siitä, kannattaako edes hakea alalle, josta ei ole ihan varma.

5.4 Tuhlataan elämä ja miljoona euroa

Kuntoutus näyttäytyi aineistossa erittäin marginaalisesti. Kuntoutuksen teema paikantui lähinnä syrjäytymiskeskusteluun, missä argumentointiin syrjäytyneistä ja syrjäytetyistä. Syrjäytymistä pidettiin yksilön vastuuta ja suoriutumista korostavan yhteiskunnan tuotteena. Avun saamista nuorten ongelmiin pidettiin haasteellisena.

”Ongelman takana ovat etenkin arvot. Voittamista ihannoidaan ja epäonnistumista halveksitaan. Ulkoinen paine on kova ja syyllistää nuoria. Pitäisi pystyä yleiseen marssijärjestykseen. Itsekkyyys ja maksimaalinen voitontavoittelu jyllää.” (Savon Sanomat)

”Olen seurannut 24-vuotiaan tyttärenti kamppailua byrokratian viidakossa. Hän on käynyt Uusi suunta -kurssin kolme kertaa, ja tarjolla on vain pätkätöitä. Ei hän, kuten eivät monet muutkaan nuorista, ole ”syrjäytynyt”. ”(HS 5.2.13)

”Eivät nuoret ole syrjäytyneet. Heidät on syrjäytetty. Tämä käsite-ero olisi jo syytä noteerata, sanoo kolmannen vuoden farmasian opiskelija Arsi Janhonen, 24.” (Savon Sanomat ??)

Kuntoutuspsykoterapiasta keskusteltiin Helsingin Sanomissa neljässä mielipidekirjoituksessa. Kolme kirjoitusta oli julkaistu poikkeuksellisesti nimimerkillä. Yhdessä kirjoituksessa kirjoittajina olivat ammattilaiset. (Kolmen liiton puheenjohtajat)

Yksi mielipidekirjoitus korosti sitä, että julkisessa terveydenhuollossa ei saa varsinaista psykoterapiaa ollenkaan eikä Kelan kustantaman kuntoutuspsykoterapiapäätöksen saadakseen tarvitse välttämättä hakeutua ollenkaan julkiselle puolelle hoitoon. Psykiatrin lausunnon voi saada myös yksityiseltä puolelta. Kirjoittaja korosti myös, että Kelan kustantama kuntoutuspsykoterapia ei ole harkinnanvarainen vaan sen saa henkilö joka täyttää Kelan kriteerit.

Yksi mielipidekirjoittaja oli äiti, joka kirjoitti oman lapsensa kuntoutuksen haasteista. Äiti kirjoitti, että lapsi on saanut kaksi kertaa Kelasta kielteisen päätöksen kuntoutuspsykoterapiasta. ”Toisella kertaa hoitosuhteen väitettiin olevan liian ohut, toisella kertaa anominen tapahtui vääräaikaisesti.” (HS 2.2.13) Äiti kirjoittaa, että lapsi ei kuulu enää nuorisotakuun piiriin koska on yli 30-vuotias. Äiti on erittäin huolissaan lapsensa tulevaisuudesta ja avun kohtaamisesta. ”...on ilmeisesti liian terve saadakseen tukia ja liian sairas saadakseen työtä.” (HS 2.2.13)

Ammattilaiset ehdottivat puheenvuorossaan, että sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö nostaisi 26 vuotta täyttäneiden kuntoutuspsykoterapian korvauksen tasolla, jota noudatetaan 16 - 25-vuotiaiden kohdalla jo nyt. Kirjoittajien mukaan nykytilanne on sosiaalisesti, taloudellisesti ja alueellisesti eriarvoinen. ”Ehdotuksemme kustannukset ovat vähäisiä verrattuna sen toteuttamisen kautta saatavaan taloudelliseen, yhteiskunnalliseen ja inhimilliseen hyötyyn.” (HS 4.2.13) Lisäksi ammattilaiset kirjoittavat, että Kelan rekisteritietojen perusteella suurin osa psykoterapiassa käyneistä on opiskelija- ja työkykyisiä kuntoutuksen päättyessä, mutta kuntoutukseen pääsy on kuitenkin vaikeaa.

Eräs äiti kirjoittaa niin ikään pettymyksestä lapsensa kuntoutuspsykoterapiantuen tultua evättyä Kelassa kaksi kertaa. Perusteluina oli ollut ”arvoituksellinen vääräaikaisuus.” (HS 5.2.13). Äiti vaati, että nuorten syrjäytymisen keskustelusta siirrytään toiminnan tasolle: ”... puhutaan kauniita sanoja, mutta mitään ei tapahdu. Nuorta pallotellaan luukulta toiselle ja odotetaan hänen jaksavan käydä loputonta paperisotaa, joka akateemisesti koulutetullekin on vaikeaa.” Äidin toteaa, että sosiaalityöntekijät ovat ylikuormitettuja ja Kelan kuntoutustuki ei kuullun perusteella löydä kohteitaan. Äiti vaatii, että edes kuntoutustukipäätökset olisivat läpinäkyviä. (HS 5.2.13)

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että lehtikirjoituksissa keskusteltiin kuntoutuksen teemasta hyvin yksipuolisesta. Syrjäytymisen teema paikantuu luonnollisesti nuorisotakuuseen kokonaisuudessaan, mutta mielestäni tässä yhteydessä erityisesti myös kuntoutuksen ja nuorten hyvinvoinnin kysymyksiin. On erittäin tärkeää, että tämä runsaasti inhimillisiä ja taloudellisia seuraamuksia aikaansaava kuntoutuspsykoterapian kohtaamattomuus tuli esille kirjoituksissa. Kuntoutuspsykoterapian myöntökriteerit riippuvat muun muassa henkilön iästä. Mikäli kuntoutuksen ja terapian saami-

nen eriarvoistaa nuoria eikä kohdennu oikein, on sillä varmasti vaikutusta nuorisotakuun toteutumiseen. Kuntoutuksen teema oli esillä vain muutamissa kirjoituksissa koko aineistoon suhteutettuna. Nuorisotakuu linkittyi kuntoutukseen erityisesti mielipidekirjoituksissa, joissa omaiset olivat huolissaan nuoristaan.

5.5 Nuorten puheenvuoro

Seuraavissa luvuissa tarkastelen kolmen uutisen tekstiä analysoimalla, millaisia identiteettejä ja rooleja kirjoituksissa nuorille annetaan.

5.5.1 ”Hengailijasta tuli työnhakija”

Ensimmäinen analysoitava kirjoitus alkoi suurehkolla kuvalla, jossa nuoret haastateltavat näyttävät hieman jännittyneiltä, mutta ovat kuitenkin hymyileviä. Kuva on mielestäni erittäin onnistunut. Kuvatekstissä sanotaan: ”Alina Kyllönen ja Asad Naif Omer saavat apua Vantaan nuorten ohjaus- ja tukikeskus Kipinästä.” Kirjoituksen otsikko ja ingressi kuuluu näin: ”Hengailijasta tuli työnhakija” Nuorisotakuun tarkoitus on auttaa vantaalaisten Asad Naif Omerin ja Alina Kyllösen kaltaisia nuoria. Yhteiskuntatakuu velvoittaa lisäämään apua.” (HS 20.1.13)

Ingressin jälkeen puheenvuoron saa Naif Omer: ”Sanoin tilanteeni ja pyysin apua. Hän ohjasi minut nuorten ohjaus- ja tukikeskus Kipinään”. Naif Omer oli kauppakeskuksessa hengaillessaan tavannut etsivän nuorisotyöntekijän. Naif Omerille annetaan heti aktiivisen toimijan rooli, hänen *pyytäessä itse apua*. Kirjoituksessa Naif Omer myös sanoo: ”*Omasta tahdosta lopetin* (koulun) ja myöhemmin olen sitä *katunut*. Olisin vaan ollut koulussa.” Hän on itse oman elämänsä toimija ja päätöksentekijä. On paljon uskottavamaa kun Naif Omer sanoo omin sanoin koulun lopettamiseen olleen oma päätös, jota myöhemmin katui. (Vrt. teksti Naif Omer katu koulutuksen lopettamista) Koulun lopettamisen jälkeistä aikaa Naif Omer kuvaa näin: ”Sitten hengailin ja laitoin hakemuksia ja sitten pääsin tänne.” (Vantaan ohjaus- ja tukikeskus Kipinä) Hengailu ei merkitse Naif Omerille laiskottelua tai olemista, vaan aktiivista toimimista. Hän on lähettänyt hakemuksia. Vailla työtä tai koulutustakin voi olla aktiivinen. Vaikka toimittaja kirjoittaa Naif Omerin hengailleen vailla työtä

ja koulutusta kauppakeskus Tikkurissa, on Naif Omer oman määritelmänsä mukaan voinut olla aktiivisempi kuin jopa koulussa ollessaan.

Kirjoituksessa kerrotaan Naif Omerin saaneen Nuorisosauntoliiton asunnon. ”Nyt olen hakenut työpaikkoja, ja tiistaina on haastattelu. Olisi kiva päästä.” Asunnon saanti on selvästi edistänyt Naif Omerin aktiivisuutta, sillä hakemusten lähettäminen on poikanut työhaastattelun. Naif Omer on toiveikas; hän on toimija ja tekijä, joka haluaa muutosta elämäntilanteeseensa. Naif Omerilla on paljon suunnitelmia ja vaihtoehtoisia tapoja saavuttaa hengailun tilalle yhteiskunnan hyväksymää toimintaa. ”Naif Omer toivoo pääsevänsä ensin töihin ja sitten samalla opiskelemaan. Jos työpaikka menee sivu suun, tähtäin on kevään yhteishaussa ja toiveena kaupallinen ala. Aluksi voi mennä työpajalle ja korottaa arvosanoja.” Kirjoituksessa Naif Omerille annetaan aktiivisen subjektin rooli ja identiteetti. Hän ottaa itse vastuuta päätöksistään ja määrittää tulevaisuuden tavoitteitaan ja miettii toteutustapoja.

Kyllösen kerrotaan yrittäneen kaksi kertaa ammattikoulua. Kyllönen on keskeyttänyt opinnot. Työpajakin on tullut tutuksi. Kyllönen itse sanoo näin: ”Nyt olen ilman opiskelupaikkaa, mutta kesällä oli työpaikka, ja vieläkin teen sinne vuoroja tarvittaessa.” Kyllönen näkee tilanteessaan hyvääkin. Hän on voinut tehdä työvuoroja edellisen kesän työpaikkaan koska ei juuri tällä hetkellä opiskele. Kyllönen kertoo tavoittelevansa samasta työpaikasta pidempää sopimusta, mikä alkaisi huhtikuussa. Kyllönen sanoo: ”Sitä ennen ei ole mitään. Kyllä minä menen vielä opiskelemaan.” Kyllönen ei luovuta, eikä halua antaa toimetonta kuvaa itsestään; työtä tai opiskelupaikkaa tavoitellaan koko ajan, vaikka juuri nyt ei ole mitään. Kyllönen on Naif Omerin tapaan aktiivinen toimija. Juuri nyt oma toiminta ei ole johtanut työ- ja opiskelupaikan saamiseen, mutta siihen pyritään. Etsivään nuorisotyöntekijäänkin Kyllönen törmäsi etsiessään internetistä opiskelupaikkoja. Kyllönen kertoo lisäksi tehneensä työhakemuksia nuorisotyöntekijän ohjauksessa. Eli avun saannin jälkeen hänen aktiivisuus on lisääntynyt, hakemuksia on tehty yhdessä, mikä vaatii paljon enemmän kuin hakemusten tekeminen yksin. Kyllöselle rakennetaan aktiivisen subjektin rooli ja identiteetti.

Kyllönen pohtii tulevaisuuttaan: ”Nyt odotan, että mun töistä soitetaan, että pääsen sinne. Tai sitten pajaan, siellä saa toimeentulotukea ja voi korottaa keskiarvoa.” Kyl-

lön on Naif Omerin tapaan toiveikas ja vaihtoehtoja on. Joissakin vaihtoehtoissa on montakin hyvää puolta, kuten toimeentulotuen saanti ja numeroiden korottaminen, mikä puolestaan auttaa mieleisen opiskelupaikan saamisessa.

Nuoret saavat esiintyä omina itsenään, joten he tulevat lähemmäs lukijaa. Myös nuorten kuvat tekevät jutusta paljon uskottavamman ja aidon. Ohjaus- ja tukikeskus Kipinän työntekijöitä ei ole haastateltu kirjoituksessa. Aika usein uutiskirjoituksissa rooleissa esiintyy kokemusasiantuntijan lisäksi joku asiantuntija tai muu virallinen taho. Tässä kirjoituksessa todetaan lopussa ainoastaan, että kyseisen tukikeskuksen läsnäolo nuorten elämässä ja luottamuksellinen aikuiskontakti ovat nuorisotyön perusta. Vaikuttaa, että ohjaus- ja tukikeskus on onnistunut tehtävässään näiden nuorten kohdalla. ”Nyt ollaan paratiisissa, kyllä kannatti tulla tänne.” Naif Omer sanoo. ”Jos en olisi tavannut häntä, minulla ei olisi yhtään mitään tällä hetkellä. Se on mun kaveri. Jos on jotain ongelmaa, se auttaa muutenkin.” Kyllönen puolestaan kuvaa tunteuksiaan ohjaus- ja tukikeskuksen työntekijästä. Nuoret on representoitu mielestäni aktiivisina toimijoina ja oman elämänsä ja tulevaisuutensa asiantuntijoina.

Kirjoituksessa ei kerrottu onko Naif Omer syntyperäinen suomalainen vai maahanmuuttaja, mutta mielestäni on hienoa, että juuri hän esiintyi kirjoituksessa. Nuorisotakuu koskee kaikkia nuoria. Aineistossa tämä seikka ei tullut mitenkään esille, joten hyvä, että tässä analyysiin valikoidussa kirjoituksessa saimme muistutuksen, että nuorisotakuu kuuluu kaikille ikä- ja koulutuskriteerit täyttävälle nuorelle syntyperästä, kansalaisuudesta, terveydentilasta tai muista ominaisuuksista riippumatta.

5.5.2 ”Mukana, mutta silti syrjässä”

Toinen analysoitava kirjoitus on otsikoitu näin: ”Mukana, mutta silti syrjässä. Alaotikko ja ingressi kuuluvat: ”Nuorten hyvinvointi: Ulkoinen menestymisen paine on kova ja syyllistää nuoria.” Kirjoituksessa kerrotaan yhteiskuntatieteiden opiskelijoiden ainejärjestö Sociuksen järjestämän paneelikeskustelun panelistien ajatuksia. Lisäksi kirjoituksessa on kuultu 24-vuotiasta kolmannen vuoden farmasian opiskelija Arsi Janhosta. Paneelikeskustelun aiheena oli nuorten hyvinvointi ja syrjäytymisen ehkäisy.

Janhonen pääsee ääneen heti kirjoituksen alussa. Janhonen toteaa: ”Heidät on syrjäytetty. Tämä käsite-ero olisi syytä jo noteerata.” Janhonen viittaa siihen, että nuorten väitetään olevan syrjäytyneitä. Toimittaja kirjoittaa Janhosen käyneen armeijan ja opiskelleen kolmessa yliopistossa. Janhonen kertoo itsestään näin: ”Olen silti kahdesti tipahtanut yhteiskunnasta pihalle. Välillä tuntuu, että tekeepä miten hyvin tahansa, ei se riitä. Siitä ei pidä kuitenkaan katkeroitua, vaan yrittää uudelleen.”

Janhoselle annettu identiteetti paikantuu sekä objektin että subjektin rooliin. Hän on kokenut olevansa syrjäytetty, yhteiskunnan ulkopuolella, mutta siitä huolimatta hän on nyt yhteiskunnassa kiinni. Hän yrittää vaikuttaa asioihin niin, ettei toisille kävisi samoin: ”Yritän laittaa mahdollisimman paljon tikkuja ristiin. Olen käynyt nuorten palvelun tukihenkilökoulutuksen ja olen mukana ainejärjestötoiminnassa. Jos huomaa, että joku on vetäytynyt, menen hänen luokseen juttelemaan. Se on sitä, mitä jokaisen pitäisi tehdä.” Lisäksi Janhonen taistelee laajemminkin individualismia vastaan muun muassa Piraattipuolueessa toimimalla. ”Yritän sitä nostaa täällä, kun eivät perinteiset puolueet vastaa yhteiskunnan haasteisiin.” Janhonen on *tehnyt* asioille paljon monella tasolla ja *pyrkii vaikuttamaan sekä ilmaisee mielipiteensä*. Tämän vuoksi Janhonen on aktiivinen toimija eli subjekti. Objektin rooli Janhoselle syntyy mielestäni siksi, että juttu käsittelee syrjäytymistä yhteiskunnallisena ilmiönä, vallitsevien arvojen kuten yksilöllisyyttä ja menestystä korostavan yhteiskunnan sekä palveluiden kohtaamattomuuden näkökulmasta. Janhonen sanoo olevansa yksi syrjäytyneistä, vaikka hän on monella tapaa kiinni yhteiskunnassa.

Asiantuntijapuheenvuoroja tekstissä käyttävät Työttöjen talon ohjaaja, projektitutkijat ja Startti-pajan vetäjä. Nämä henkilöt toimivat myös panelisteina. Janhonen oli seuraamassa paneelikeskustelua ja hän esiintyy myös jutun toisessa kuvassa, panelistit toisessa. Janhosen kuvatekstissä sanotaan: ”Opiskelija Arsi Janhonen tietää, miltä tuntuu olla syrjäytynyt. Hän on kuitenkin aina aloittanut uudelleen ja tukee muitakin.” Tähän tiivistyy mielestäni oleellisesti Janhosen rooli tekstissä. Janhoselle annetaan tärkeä kokemusasiantuntijan rooli ja hänen toimintatavalleen arvoa. Ei ole itseltään selvää, että jaksaa kahden ”tipahduksen” jälkeen vielä kiinnittyä yhteiskuntaan ja auttaa muita saman kokeneita. Janhosen puheenvuoro toimii varmasti joillekin lukijoille vertaistukena. Kirjoituksen nuori, Arsi Janhonen, on representoitu mieles-

täni selviytyjänä ja opiskelijayhteisön aktiivisena hyvinvoinnin edistäjänä sekä puolue toiminnan kautta yhteiskunnan vaikuttajana.

5.5.3 ”Takuu hämmentää nuoria”

Kolmas analysoitava uutinen koostuu kolmesta osasta, joista käsittelen tässä yhtä osaa. Koko kirjoitus on otsikoitu näin: ”Takuu hämmentää nuoria” Uutisen ingrenssi kuuluu: ”TE-toimisto rauhoittelee nuoria – nuorisotakuulla ei pakoteta töihin”. Kirjoituksessa on haastateltu vastavalmistunutta Annu Autiota ja TE-keskuksen johtajaa. Kirjoituksen muissa osioissa haastatellaan Kainuun prikaatin sosiaalikirjuri ja kysytään kolmelta nuorelta ovatko he kuulleet nuorisotakuusta. Käsittelen tässä kirjoituksen eniten palstatilaa saanutta osaa, eli Aution ja TE-keskuksen johtajan keskustelua.

Kirjoituksen otsikko kuvastaa Aution mietteitä hyvin. ”Kävin nuorisotakuun nettisivuilla, enkä ymmärtänyt, millaisia töitä työkkäri tarjoaa työttömälle.” Autio ei ole varma onko kyseessä joutuminen vai pääseminen nuorisotakuun piiriin. Autio on valmistunut muutamia kuukausia ennen kirjoituksen ilmestymistä. Kirjoituksen mukaan hän pelkää, että uudistuksen (nuorisotakuun) myötä hänet passitetaan koulutusta vastaamattoman työpaikkaan. Autio tiedostaa, että kilpailu työpaikoista on kova. Hän puhuu kyynärpäiden kasvattamisesta: ”En ole kilpailuhenkinen. Pitää opetella soittamaan ja työskentelemään itseään työnantajille.” Autio olisi valmis muuttamaan vaikka toiselle paikkakunnalle koulutusta vastaavan työn perässä: ”Tuntuu kuin koulutus valuisi hukkaan. Tein paljon töitä tutkinnon eteen.” Kirjoituksessa Aution sanomisia siteerattiin kolmesti ja ne on kaikki esitetty tässä kappaleessa.

Vaikka kirjoituksessa Aution sanomisia siteerataan niukasti, tulee tekstissä kuitenkin mielestäni hyvin esille nuorisotakuun piiriin kuuluvan nuoren ääni. Autio on hämmentynyt nuorisotakuusta ja pelkää hänelle tarjottavan koulutusta vastaamattomaa työtä. Autio on nähnyt koulutuksen eteen paljon vaivaa, eikä näe tätä hyvänä vaihtoehtona. Kirjoituksessa TE-toimiston johtaja hälventää Aution huolta ja korostaa, että nuorisotakuu edellyttää sitä, että nuori sitoutuu työllistymissuunnitelmaan. ”Sanktioita voi seurata, jos suunnitelmaa ei noudateta.” TE-toimiston johtaja sanoo, että töiden

perässä on oltava valmis muuttamaan tai tekemään muutakin kuin koulutusta vastaavaa työtä, sillä työllisyystilanne on huono. Aution huolta hälvennetään, mutta annetaan ymmärtää, että nuorten tulee joustaa. Kirjoituksesta tulee tunne, että Aution huoli on oikeutettua. Kirjoituksessa Autiolle annetaan objektin rooli suhteessa nuorisotakuuseen. TE-toimistossa tehdään suunnitelma, mihin on sitouduttava sanktioiden uhallla.

Kirjoituksen nuori, Annu Autio, on mielestäni representoitu tyypillisenä nuorisotakuun piiriin kuuluvana, ammatillisen koulutuksen saaneena ja koulutusta arvostavana nuorena, jolta puuttuu työkokemus omalta alalta. Nuori representoidaan myös joustavana ja yhteiskuntamme työmarkkinoiden erityispiirteet huomioivana työnhakijana. Nuoren huoli työllistymisestä ja TE-toimiston sanktioon perustuva työllistymisuunnitelma yhdistettynä jutussakin esiin tulleeseen vaikeaan työllistymistilanteeseen, on asetelmana melko kielteinen. Valtaa käyttää kirjoituksessa TE-toimiston johtaja. Kirjoituksen kuvassa Autio istuu ilmeisesti TE-toimiston odotusaulassa käsiään levitelten. Tuohon kuvaan tiivistyy kirjoituksen tunnelma; mikä ihmeen nuorisotakuu ja miten se voi minua auttaa?

Johtopäätöksenä nuorten positioista kirjoituksissa voidaan todeta, että analysoiduissa kolmessa kirjoituksessa nuoret kuvattiin myönteisesti, oman elämän hallitsijoina ja aktiivisina toimijoina. Nuorten ääni tuli esille kuitenkin vain kolmessa kirjoituksessa, koko aineiston laajuuden ollessa 74 kirjoitusta. Huomioitavaa siis on, että nuorten asioista kirjoitettaessa, harva toimittaja oli haastatellut nuoria tai muuten tuonut esille nuorten näkökulman nuorisotakuun toteutuksessa.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä, polveileva ja mielenkiintoinen matka kohti kuntoutuksen asiantuntijuutta. Kuntoutuksen tarkastelu ja ymmärrykseni yhteiskunnallisena ilmiönä on vahvistunut. Olen perehtynyt uusiin käsitteisiin ja tutustunut useisiin representaatiotutkimuksiin ymmärtääkseni tämän tutkimustyypin luonteen. Opinnäy-

tetyössäni olen huomionut, että opiskelen kuntoutuksen koulutusohjelmassa ja lähestyn asioita tästä viitekehyksestä viestinnän ja journalistisen näkökulman sijaan.

Neljän sanomalehden päivittäinen lukeminen oli erittäin työlästä ja vaati paljon aikaa. Kun lehden autosivuilla puhutaan taksiautoilijoiden työllisyysnäköymistä, ulkomaan uutisten sivuilla Eu:n nuorisotyöttömyydestä tai urheilusivuilla haastatellaan työtöntä valmentaa, tulee selväksi, että aineiston kriteerit täyttäviä kirjoituksia saattoi olla missä lehden osassa tahansa. Suuresta luku-urakasta huolimatta en halunnut rajata aineistoksi pelkästään esimerkiksi mielipidepalstoilla julkaistuja kirjoituksia. On mahdollista, että yksittäinen kriteerit täyttävät lehtikirjoitus on jäänyt minulta huomaamatta. Opinnäytetyön luonne huomioiden yksittäisen lehtikirjoituksen puuttuminen aineistosta ei mielestäni kuitenkaan vaaranna tai muuta tutkimustulosta oleellisesti eikä heikennä opinnäytetyön eettisyyttä. Tekemällä aineistonkeruun itse, uskon, että käsitykseni aiheesta ja analyysistä on syvällisempi sekä monipuolisempi.

Kun lukee neljästä lehdestä samat uutiset, ei voi olla muistamatta mistä alkuvuonna 2013 puhuttiin. Ensin analysoitiin presidentin uuden vuoden puhe, pohdittiin syitä Fal Di Fiemmen odotettua heikommalle mitalisaaliille, otettiin vastaan uusi Paavi ja puhuttiin tunteikkaasta Sote-uudistuksesta. Työmarkkinajärjestöt pitivät lehtien palstoilla kolmen päivän koulutusoikeuskiistaa ja oikeusistuin antoi kaksi historiallista tuomiota erittäin raaosta henkirikoksista. Erikoista oli myös sketsiohjelma Putouksen nouseminen lehtien otsikoihin. Tutkimalla painettua sanaa, haluan olla tuottamassa vastapuhetta sähköistä ja sosiaalista mediaa ylistävässä yhteiskunnassamme. Mielestäni painetun tekstin tulisi säilyä osana yhteiskuntamme yleistä keskustelua ja sen tulisi olla monipuolista ja moniäänistä.

Olin hämmästynyt, miten paljon ja miten ilmeisesti totuudenmukaisesti, kaunistelematta nuorisotakuun käytännön haasteista kirjoitettiin. Voimaantullut nuorisotakuu ei ole ensimmäinen kerta, kun nuorille taataan työllistymistä edistäviä palveluja. Ehkä kritiikki kirjoituksissa kumpusi kokemuksesta, ehkä pitkään nuorten kanssa töitä tehneet kokivat, että on sitä ennenkin tehty ja yritetty, mutta ilman asianmukaisia resursseja ei tulla onnistumaan tälläkään kertaa. Olin tyytyväinen, että sekä nuorisotakuu työryhmän edustajat että muut viranomaiset vastasivat esitettyyn kritiikkiin ja

haasteisiin omissa puheenvuoroissaan. Kokonaisuutena kirjoituksista tuli tunne, että nuoriin halutaan nyt panostaa ja lupaukset lunastaa.

Olen pohtinut opinnäytetyöprosessin vaiheissa työnhakijoiden määrää suhteessa olemassa oleviin työpaikkoihin. Työttömyydestä ollaan huolissaan, mutta harvoin pohditaan keinoja uusien työpaikkojen luomiseksi. Totuus lienee, ettei tällä hetkellä töitä riitä kaikille. Vienti ei vedä, tuotantoa siirretään halvemman työvoiman maihin ja palveluita leikataan. Mitä tämä viestii ammatillista koulutusta aloittavalle nuorelle, jolla luonnollisesti on haaveita työllistyä valmistuttuaan? Tai miltä tuntuu siitä vaajakuntoisesta nuoresta, jonka työhakemuksiin ei vastata edes kliseellä; kiitos, mutta ei kiitos? Nuorisotakuun piiriin kuuluvat nuoret ovat nykyisen työtätekevän sukupolven eläkkeenmaksajia. Meidän tulisi tehdä yhteiskuntana kaikkemme uusien työpaikkojen luomiseksi ja vahvan huoltosuhteen palauttamiseksi.

Mielestäni on ensiarvoisen tärkeää korostaa nuorisotakuusta keskusteltaessa sitä, että takuu kuuluu kaikille. Se kuuluu myös niille nuorille joiden voimavarat tai osaaminen ei riitä edes työnhaun vireille laittamiseen. Nuorisotakuu kuuluu myös niille joiden terveydentila edellyttäisi hoito- ja kuntoutustoimia. Ministeri Risikko nostaa kuntoutuksen tärkeään rooliin nuorisotakuuta toteutettaessa. Ministeri korostaa puheessaan 21.5.2013, että pääsyä ammatilliseen kuntoutukseen helpotetaan ja kolmannen sektorin toimijoiden panostus tulee Raha-automaattiyhdistyksen avustusohjelman avulla korostumaan.

Nuorisotakuun piiriin kuuluvat nuoret muodostavat heterogeenisen joukon, joten ammattilaisilta vaaditaan moniosaamista. Yli hallinnonalojen tehtävä yhteistyö, kolmannen sektorin toimijat ja nuorten omien vertaisryhmien perustaminen ja toiminnan tukeminen on nyt paikallaan. Nuorisolakiin kirjattu velvoite nuorten ohjausryhmien perustamisesta ei saa jäädä ideointivaiheeseen. Kuten tämä opinnäytetyökin osoittaa, asioihin voi tarttua myös hieman poikkeavalla tai poikkitieteellisellä tavalla; nuorisotakuun toteutuksessa vaaditaan luovuutta ja rohkeutta!

Nuorisotakuun toteuttamisen keskiössä ovat kunnat. Nuorisotakuusta ei ole kuitenkaan säädetty uutta lakia, joten vastuu jakautuu monelle toimijalle. Nuorisotakuun ja nuorisolain uudistuksen myötä kunnat ovat tehostaneet etsivää nuorisotyötä, mutta

esimerkiksi työvoimahallinnossa työvoimaresurssit tuskin ovat lisääntyneet. Las-
kusuhdanteen ravistellessa yhteiskuntaamme ammattitaitoisen, työhistoriaa omaavan
henkilön voi olla vaikea työllistyä, saati sitten vastavalmistuneen nuoren aikuisen.
Toivon mukaan tästä huolimatta nuorisotakuuta toteuttavilla ammattilaisilla säilyy
usko ja motivaatio työhön ja toivottavasti nuorilla itsellään säilyy usko siihen, että
työnteko kannattaa aina.

Kuntoutuksella voisi olla nyt ”paikka iskeä”. Hyviä kuntoutuskäytäntöjä ja vastuun-
jakoa pitäisi tehdä näkyväksi. Kuntoutuksen ammattilaisia pitäisi palkata sinne, mis-
sä nuorisotakuun kuuluvia nuoria kohdataan; nuorisotoimeen, perusopetukseen ja
toiselle asteelle sekä työvoimahallintoon. Kuntoutusohjaaja voisi toimia esimerkiksi
koordinoijana ja nuoren äänen ja mielipiteen esiintuojana nuorisotakuuta toteutta-
essa. Ennaltaehkäisevä kuntoutusohjaus pitäisi perustella samoin kuin Kelan lakisää-
teinen ja harkinnanvarainen kuntoutus; nuoren kuntoutujan työ-, opiskelu ja toimin-
takyvyn säilyttämisellä ja parantamisella. Yhdenkin nuoren syrjäytymiskierteen kat-
kaiseminen ja yhteiskuntaan kiinnittäminen esimerkiksi yksilöllisen oppimispolun
organisoinnilla on sekä inhimillisestä että kansantaloudellisesta erittäin merkittävää.

Opinnäytetyöni jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista tutkia, mitä aineistossani
esiintyville Kyllöselle tai Naif Omerille kuuluu ja selvittää miten nuorisotakuu hei-
dän kohdallaan on toteutunut. Jatkotutkimuksena olisi myös mielenkiintoista kartoit-
taa kuntoutusta toteuttavien tahojen mielipiteitä nuorisotakuusta ja sen näkyvyydestä
heidän työssään. Etsivän nuorisotyön kuntoutuksellista ulottuvuutta olisi niin ikään
kiinnostava tutkia.

Nuorisotakuu ja sen piirissä olevat nuoret yksilöllisine ominaisuuksineen tulevat in-
himilliseksi saatuaan äänensä kuuluviin esimerkiksi sanomalehtikirjoituksissa. Ei siis
ole merkityksetöntä, miten sanomalehdet representoivat nuoria, kuntoutuksen teemo-
ja ja kuntoutukseen oikeutettuja. Uskon, kuntoutujien asemaa edistää yhteiskunnas-
samme myös meidän kuntoutuksen asiantuntijoiden osallistuminen yhteiseen keskus-
teluun. Tehdessämme työtämme näkyväksi teemme sitä myös inhimilliseksi.

LÄHTEET

Fairclough, N. 1997. Miten media puhuu. Tampere: Vastapaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutkija ja kirjoita. 15. uud.p. Helsinki: Tammi.

Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2008. Diskurssianalyysin aakkoset. 3. painos. Tampere: Vastapaino.

Järvikoski, A & Härkäpää, K. 2001. Kuntoutuksen käsitteet ja kuntoutustarve – kuntoutujan, ammattihenkilön ja yhteiskunnan näkökulmat. Teoksessa T. Kallanranta, P. Rissanen & i. Vilkkumaa (toim.) Kuntoutus. Helsinki: Duodecim. 30 – 41.

Kaartinen-Koutaniemi, J. (toim.) 2012. Etsivässä työssä. Helsinki: LK-kirjat.

Kelan www-sivut. Viitattu 4.4.2013. <http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/>

Keltinkangas-Järvinen, L. 2003. Hyvä itsetunto. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Knuuttila, T., Lehtinen, A-P. 2010. Johdanto: Representaatio – tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. Teoksessa T. Knuuttila & A-P. Lehtinen (toim.) Representaatio – tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. Helsinki: Gaudeamus. 7 – 31.

Kotiranta. T. 2008. Aktivoinnin paradoksit. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Studies in education, psychology and social research 335.

Kulmala, A. 2006. Kerrottuja kokemuksia leimatusta identiteetistä ja toiseudesta. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Viitattu 8.4.2013. <http://urn.fi/urn:isbn:951-44-6615-2>

Kuntoutusselonteko 2002. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:6. <http://pre20031103.stm.fi/suomi/eho/julkaisut/kuntselonteko2002/kselte02.pdf> Luettu 3.4.2013.

Laki kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 2002. L. 15.7.2002/566 muutoksineen.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta. L. 2.3.2001/189 muutoksineen.

Lehtonen, M. 1996. Merkitysten maailma. Tampere: Vastapaino.

Mustonen, A. 2001. Mediapsykologia. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Nuorisolaki. 2006. L.27.1.2006/72 muutoksineen.

Nuorisotakuun www-sivut. Viitattu 2.4.2013.

<http://www.nuorisotakuu.fi/nuorisotakuu>

Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriön raportteja 8/2012. Viitattu 2.4.2013. [http://www.tem.fi/files/32352/Nuorten_yhteiskuntatakuu_-_tyoryhman_raportti_\(2\).pdf](http://www.tem.fi/files/32352/Nuorten_yhteiskuntatakuu_-_tyoryhman_raportti_(2).pdf)

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013. Toiminta ja taloussuunnitelma 2013 – 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 1/2013. Viitattu 10.8.2013. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/okm1.pdf?lang=en>

Pohjola, A. 2007. Eettisyyden haaste tutkimuksessa. Teoksessa L. Viinamäki & E. Saari (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi, 11 - 30.

Puusa, A. 2011. Laadullisen aineiston analysointi. Teoksessa A. Puusa & O. Puusa (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen lähestymistavan valintaan. Vantaa: Hansaprint, 114 - 125.

Räsänen, M. 2011. Mielikuvia mielenterveydestä. Kuinka mielenterveyskuntoutujat esitetään maakuntalehdissä? AMK -opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.4.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201202082024>

Siltaoja, M & Vehkaperä, M. 2011. Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa A. Puusa & P. Juuri (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Vantaa: Hansaprint, 206 - 231.

Stm:n www-sivut. Viitattu 4.4.2013. <http://www.stm.fi/etusivu>

TE-palveluiden www-sivut. Viitattu 2.4.2013. <https://www.mol.fi/etusivu/index.html>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2013. Työ- ja elinkeinoministeriön linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta te-hallinnossa. 8.1.2013. TEM/2905/03.01.04/2012. [http://www.nuorisotakuu.fi/files/36113/Tyo- ja elinkeinoministerion linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 1 .pdf](http://www.nuorisotakuu.fi/files/36113/Tyo-ja%20elinkeinoministerion%20linjaukset%20nuorisotakuun%20toteuttamisesta%20TE-hallinnossa%201.pdf) Luettu 2.4.2013

Työ- ja elinkeinoministeriön kirje 2013. [http://www.nuorisotakuu.fi/files/36290/Nuorisotakuun tavoitteet ja sisalto - Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille.pdf](http://www.nuorisotakuu.fi/files/36290/Nuorisotakuun_tavoitteet_ ja_sisalto_-_Kirje_nuorisotakuun_alueellisille_ ja_paikallisille_toimijoille.pdf) Luettu 2.4.2013

Työ- ja elinkeinoministeriön tiedote 2013. https://www.tem.fi/?89506_m=109114&s=2467 Luettu 1.2.2013

Työ- ja elinkeinoministeriön tilasto 2013. Luettu 10.8.2013. <http://www.tem.fi/files/37058/TOUKO13.pdf>

Valtonen, S. 1998. Hyvä, paha media. Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä. Teoksessa A. Kantola, I. Moring & E. Väliaverronen (toim.) Media-analyysi tekstistä tulkintaan. Lahti. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 93 – 121.